

1971

ՀԱՅԿՍՏԱՆԻ
ՅՈՒՐՈՒՄՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՈՄԵՇԱՆ 12 1971

სივრცე
შაშვიანი

ფოტო
ბ. კახიანიძის

ახალ სკოლაში

მირამ რაჭვის სახარე გულაშვით იცნობს კომუნარული
ბარსრუტის სემესს.

ჯამენა

12

დაქვეყნარი
1971

საქართველოს ახალი დემოკრატიული
კომუნისტური და ს. ს. ლენინის სახელობის
ფრანკ კომუნისტური რეპრესიების
აღმართული სახარე კომუნისტური
საქართველო რეპრესიული

ბათუმის 1926 წლიდან

საქ. კ. მ. მ. მ.

კომუნისტური

ჩვენს დედაქალაქს ამ ექვსი-შვი-
დი წლის წინათ ახალი, ლამაზი უბა-
ნი შეემატა. ეს უბანი თბილისის
წიგნიპირას არის გაშენებული და
მას ელმავალსაშენებელი ქარხნის
დასახლება შეეცია. ხუთ, რვა, ცხრა-
სართულიან საცხოვრებელ სახლებ-
ში ათასობით ოჯახმა იზიგმა ახალ-
მოსახლეობა.

რა სჯობს ახალ, კეთილმოწყობილ
ბინაში ცხოვრებას, მაგრამ პირველ
ხანებში, ცოტა არ იყოს, უპირდათ
აქ ახალგადაშენებულ მოსწავლეებს.
ისინი ხომ თბილისის სხვადასხვა
რაიონიდან გადმოსახლდნენ აქ, ხო-
ლო შეჩვეული გარემოს, სკოლის
ამხანაგებისაგან მოწყვეტა არც ისე
იოლი გახლავთ. თუმცა ერთხანს
ბევრ მათგანს კვლავ მშობლიურ

სკოლაში მოუწია სიარული: დასახ-
ლებებში ერთ-ორ წელს ჯერ კიდევ
არ იყო სკოლები.

მაგრამ, აი, ამ უბანშიც დაიწყო-
ლა სკოლის ზარმა — ჯერ ერთ, მე-
რე მეორე, მერე მესამე სკოლაში...
ერთ-ერთი ამ სკოლათაგანია 148-ე
საშუალო სკოლა.

აქ სულ რაღაც მეოთხე წელია,
რაც მოსწავლეების უცივლ-ხვილი
გაისმის. მხოლოდ ოთხი წლისა ხდო-
ბა ამ სკოლის ნიკოლოზ ბარათაშვი-
ლის სახელობის პიონერული რაზ-
მული, და მაინც აქვს მას ცოტაო-
დენი სალაპარაკო თავის საქმიანო-
ბაზე...

აბა, მოვუსმინოთ.

ლია ციციქოშვილი — უფ-
როსი პიონერებელმწავნელი.

58511

— ჩვენი რაზმეული განსაკუთრებული მონღომებით ემზადება პიონერის 50-ე წლისთავის შესახვედრად. გვიანდა სწავლაშიც და შრომაშიც სასახელილო წარმატებით შევხვდით ამ ღირსშესანიშნავ თარიღს. ჩვენს რაზმეულში გატკოვლებული ინტერესი გამოიწვია საჯარო პიონერულმა მარშმა — „შეღა ვართ“

რმატებას. სწორედ ამიტომ, ჩავებით თუ არა რაზმთა შორის შეჯიბრებაში, მთავარ საზრუნავად დავისახეთ: „არც ერთი ოროსანი ჩვენს შორის!“ რასაკვირველია, მართო სურვილი საქმეს ვერ შევლის, თუ მისი განხორციელებისთვის ყველაფერი არ იღონე. ჩვენი რაზმის წარჩინებულმა პიონერებმაც ყველაფერი იღონეს.

ოქტომბრებთან. უმცროს მეგობრებს ზღაპრებს, ლექსებს, მოთხრობებს უყითხვენ, სიმღერებს ასწავლიან და ლამაზი ფულადიშეგული, ლინდო დალონადე, მარინე მიხრაშვილი, ლია ლოსაძე, ლია მიქელაძე, ასპით გოჩაშვილი, ვენერა ავსაჯანიშვილი და სხვები. ისინი პატარბისთვის საბავშვო დღეებს აწყობენ, ამაზღებენ პიონერთა რიგებში შესასვლელად.

გაიოზ ბუაძე (მეცხრე რაზმი):

— ქეთევანმა მხოლოდ სწავლაში მოკლებულ მიღწევებზე ილაპარაკა. მე კი ჩვენი რაზმის სხვა მუშაობაზეც მინდა იზიოდე სიტყვით გაამბოთ.

გულთბილი მეგობრობა დავამყარეთ ლენინგრაბის 113-ე საშუალო სკოლის პიონერებთან. ლენინგრადი ხომ რევოლუციის აკვანი, დიდი ლენინის ქალაქია. ერთმანეთს ვწერთ ჩვენს საქმიანობაზე, იმაზე, თუ როგორ ვეუფლებით ცოდნას. შრომითს ჩვევებს. ჩვენც ვუჭავენით და ისინიც გვიჭავნიან შრომითი ქალაქების ხედებს, სამახსოვრო საჩუქრებს. ახლო მომავალში ალბათ პირადად გავიცნობთ ურთიერთს და კიდევ უფრო დავემგობრდებით.

ჩვენი რაზმი აქტიურად მონაწილეობს სკოლის ეზოსა და მის ახლო მდებარე ტერიტორიის დასუფთავებაში, ახალი ნარგავების მოვლა-პატრონობაში.

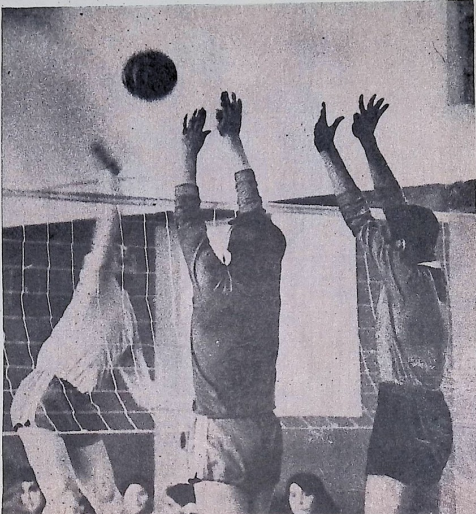
ქეთევანმა, შალვამ და გაიოზმა მხოლოდ თავიანთი რაზმების საქმიანობაზე ილაპარაკეს. ეს, ცხადია, ბუნებრივია.

მეგრამ რაზმეულის ცხოვრება მხოლოდ ჩამოთვლილი საქმიებით როდღე ამიოწურება.

ათასობით კლდოვარამი ქართი და მაკულატურა ჩაბარა რაზმეულმა სახელმწიფოს; თავისი ალბიწი წვლილი შეაქვს ჩუგოტკელ პიონერთათვის სასახლის აშენებაშიც.

გაკეთილების შემდეგ ხშირად აწყობს რეიდებს მიკროკოინებში სანიტარული წესრიგის დასაცავად. გაკეთებს მშენიერი სტენდები: „მეცხრე ხუთწლიანი მოქმედებაში“.

აქ არტუო ივიკოთად ატარებენ პოეზიის საღამოებს; სტუმრები იქმენ ცნობილ ქართველ პოეტებს, ხელოვნების მოღვაწეებს, შრომის გამოჩენებს... ამას წინათ რუსთავის მებრძოლურგაიულ ქარხანას ეწვივნენ, საკუთარი თვალით იხილეს სახელმწიფე

მის იძის, იანმა ეს ნორჩი ფრანგურთელები დიდ საბრძოლავს გამოვიდნენ ოლასმა...

რაზმებს შორის გაიშალა შეჯიბრება მარჩვენა ფლანგზე დგომის უფლებიხათვის. ამის უფლება კი ხომ მხოლოდ მას აქვს, ვინც წარმატებით გაივლის პიონერული მარშის მთელ მარშრუტს. შეჯიბრებამ სასიხარულო შედეგი მოგვცა. თუმცა სკოლის ამაზე თვითონ მარჩვენა ფლანგელებმა ილაპარაკონ.

ქეთევან ქუთათელიაძე (მეცხრე რაზმი):

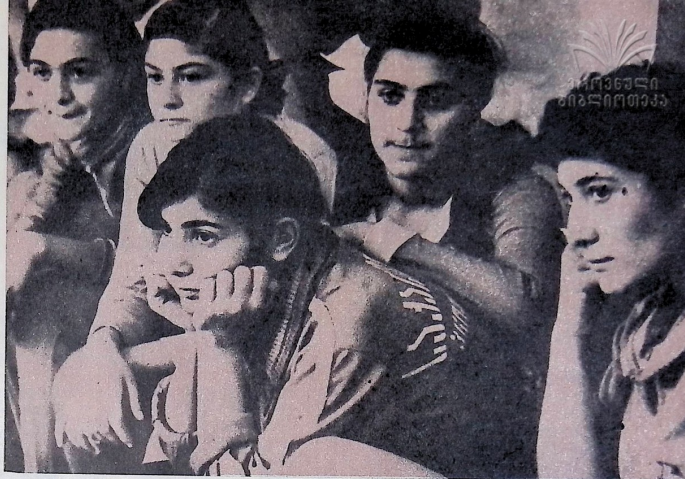
— პიონერის უპირველესი მოვალეობა კარგი სწავლა, თუ კარგად არა სწავლობ, ცხადია, ვერც სხვა საქმიანობაში მიადრევე შესამჩნევ წა-

მანანა ქანკვეტაძე, დავით ჯანდიერი, ამირან ტორონჯაძე, გია გოშაძე და სხვები დაუშარებლად ეხმარებოდნენ თანაკლასელებს, რომლებიც ამა თუ იმ სავაჭარო მოისუსტებდნენ. საბოლოოდ, ჩვენი დღეისი განხორციელდა — რაზმში ოროსანს, რომ იტყვიან, სანთითაც ვერ მოძებნით. სკოლის დირექციამ ჩვენი რაზმი საპატო სიგელით დააჯილდოვა და თასიც გადასცა.

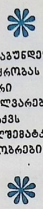
შალვა ჭოლოკავა (მეექვსე რაზმი):

— სწავლაში არც ჩვენი რაზმი ჩამორჩება სხვებს. ისიც დაჯილდოვდა დირექციის საპატო სიგელით. არაფერს ვიტყვი ჩემი თანაკლასელების სასარგებლო პიონერულ საქმიანობაზე, ის კი არ შემიძლია არა ვთქვა, თუ რა გულთბილი მეგობრობა აქვთ

ტანაბუნდელთა
აპარკობას
გაპარკობას
გაპარკობას
გაპარკობას
გაპარკობას
გაპარკობას

ჭელ მეფულადეთა მამაცური შრომა. შემდეგ ფიზიკის ინსტიტუტს ესტუმრნენ, სადაც გამოჩენილია მეცნიერებმა ბევრი რამ საინტერესო უამბეს მათ. ლენინგრადელთა გარდა, მცხეთელ, უკრაინელ, მოსკოველ თანატოლებთანაც შეგობრობენ, რითაც პიონერული საქმიანობის გამოცდილებასაც იმდებდნენ.

ქემოკლიძე, მზია ქოქოსაძე — მორბენალზე, ტანმოვარჯიშე ნანა ფოცხვილზე, მოჭადრაკე მერი მოთაშვილზე, მძლეოსან თინა ბერაძეზე, ნორა ფეხბურთელებზე, ფრენბურთელებზე, ხელბურთელებზე... ტურისტულ საქალაქო შეჯიბრებაში სკოლის პიონერული ასაკის

გუნდმა წლეულს მ-კერ დაიკავა პირველი ადგილი. ნორა სპორტისმოყვარულთათვის გამოცდილი მწვრთნელები არიან მოწვეული და ისინიც ხალისით მუშაობენ ნიჭიერ ბავშვებთან.

ამ სკოლის მოსწავლე სპორტსმენებს შევობას უწევს საქართველოს პროფსაბჭოს მძლეოსნობის სპეციალიზტბული სპორტული სკოლა. იგი ამბარაგებს მათ ინვენტარით, სპორტული ფორმის ტანსაცმლით.

რაც შეეხება ზემოხსენებულ სპორტულ კომპლექსს, მისი კარები მუდამ ღიაა 148-ე სკოლელთათვის.

ნ. ბარათაშვილის სახელობის პიონერული რაზმეული აწყობის, რომ მის რიგებში ბევრი პერსპექტიული ნორჩი სპორტსმენი იზრდება.

თბილისის 148-ე საშუალო სკოლის შენობა თავს დაჰყარება მოზარდთა ფეხბურთის, კალათბურთის, ფრენბურთის კობცა მოედნებს. ეს სპორტული კომპლექსი ორიოდე წლის წინათ საზეიმოდ გაიხსნა აქ და იგი სანიმუშოა მთელ დედაქალაქში.

უნებლით გაიფიქრებ: არ შეიძლება ამ მშვენიერი სპორტული ბაზის მასურებელ ბავშვებში განსაკუთრებულად არ გაღვივდეს ღტოლვა სპორტის ამ თუ იმ სახეობისაკენ. და ეს ასეც ვახლავთ.

ფიზკულტურის დარბაზის ერთერთ კუთხესთან გაჭრილ კარებში რომ შეხვდეთ, თვალთა აგჭრელდებოთ: პატარა ოთახის კედლები სიგელეებით არის დაფარული.

ფიზკულტურის მოსწავლეები გიორგი ხიდუშელი სიყვარულით გვესაუბრება თავის აღსაზრდელებზე ნელი ქვეანიშვილზე, რომელიც თითქმის ხუთ მეტრამდე ხტება, ბაღროს და ბირთვის მტყორცნელ ვია

ახლოვდება ვ. ი. ლენინის სახელობის ნორჩი პიონერთა ორგანიზაციის 50-ე წლისთავი.

ჩვენი რესპუბლიკის ყველა პიონერული რაზმეული გაცხოველებით ემზადება იუბილეს შესავედრად.

გვწამს, რომ ამ ღირსშესანიშნავ თარიღს ახალი წარმატებებით ხელდაშვენიებული შედეგებიან თბილისის 148-ე საშუალო სკოლის პიონერ-მოსწავლეებიც.

მუხრანის მარკალაღვი შაჯიბაბაის იმთ-ამით მოყვანა.

უკუნიშობა

მხატვარი
თამაზ ხუციშვილი

წამბარ
აშხაზავა

კოსმონავტი

ფანტასტიკური მოთხრობა

კოსმონავტი კვდებოდა.
ყოველ ამოსუნთქვისას სიცოცხლის ნაწილი მიჰკონდა.

მომავლადი ალბათ ტრიცილის აღარ გრძნობდა — სახეზე უაღრესად მშვიდი გამომეტყველება შერჩებოდა და საყვებით ნათელი მზერა იმ ერთადერთი ვიწრო ხეჩრლისათვის მიეპყრო, საიდანაც ამ სტრატეგიკების გამოქაბულში დღის ნათელი აღწყვედა. უღონოდ დაფარდნილი მარჯვენა ხელით ლაზერონის ტარი ეტყირა.

შემოსასვლელი ხეჩრლის პირდაპირ იღუმალი ცისფერი შუქით განათებული დარბაზი ჩანდა. ამ ხუთიოდ წუთის წინათ სტრატეგიკების გამოქაბულსა და ცისფერ დარბაზს ერთმანეთისაგან ნახეჩრად გამიჯრევალე მაღაჭრისფერი ჩიდლო ჰყოფდა. დინტერესებულმა კოსმონავტმა მისი სიმტკიცე ლაზერონის სხივით მოისინჯა და იმ წამსვე საშინელი აფეთქების ხმამ გააყრუა, შეკუმშული ჰაერის მელაგრმა ტალღამ ათიოდ ნაბიჯზე გადასტროფინა და თავს დიდი და პატარა ლაზერონის ხეჩრე დაატეხა.

ზაზა შორს არ იყო, შევიული კლნის ძირას იდგა და მინერალებით გატენილ ჩანთაში ახალ, ფერად-ფერად ნამსხვრევებს აწყობდა. აფეთქების ყრფ გუშუნი მათაც მოეცმა. ჩანთა მისწვლი და გამოქაბულს მიუშურა.

კოსმონავტი კვდებოდა.
მან მშვიდი, ნათელი მზერა მიიპყრო მიტს და ტურჩები შეუთრთოდა.

— ზაზა... — მომავლადის ალბათ ამ სახელის ხმამალა თქმა სურდა. მავრამ ჩურჩული გამოიყოფიდა, ისე ხმადაბალი ჩურჩული, რომ თავდაცაც არ გაუფანტა. იმავე წამს გრძნობა დაიკარგა.

— მასწავლებელი, ნუფო მოკვდა?
— თამარს თვალღებში (ორმოლი ჩასდგომოდა.

— სსს, ჩემდა! — ხმადაბლა დატუტეს აქეთ-იქიდან.
მასწავლებელმა განაგრძო.

ზაზამ იგორს ჭრილობები გაუხუფეთავა და საფენები დააღო, იგორი გონს მოვიდა. ზაზამ ფრთხილად მოსწმინდა შებლზე გამოყოფილი სისხლი.

კოსმონავტმა გაღივება სცადა, მაგრამ მხოლოდ ტურჩები შეუთრთოდა.

— ძია იგორ, რა უნდა გქნათ?
იგორმა თვალები დახუჭა. შესაძლელია შევითხვის აზრმა მის გონებამდე ვერც კი მიადღწია. ზაზამ ეს იგრძნო, მაგრამ არ შემდრკალა. შეიძლება იმიტომაც არ შედრკა, რომ მყისვე მიხვდა — ახლა ყველაფერი მხოლოდ მასზე, ზაზაზე იყო დამოკიდებული. ბიჭი დაფიქრდა და იღვის უსწრაფესად შეაფასა მდგომარეობის სირთულე. გოლიათი იგორის მოღუფებულ უსიცოცხლო სხეულს ვერც ხვრულამდე აიტანდა და ვერც იმ ვიწრო ხეჩრელში გაატარებდა. თანაც მათს მზევრავ რაეიტამდე ორი ათას ნაბიჯზე მეტი მანძილი იდო... ამასთან, ფიქრაც კი არ ღირდა ხომალდთან დაკავშირებაზე; ხომალდი ახლა პლანეტის ჩრდილოდან მხარეს იმყოფებოდა, პროქსიმას აკიერდებოდა და კავშირისათვის ხელსაყრელ წერტილში მხოლოდ შიდი-რკა საათის შემდეგ გამოვიდოდა.

რა სულად თუწყო ყველაფერი!
რა სულელურად მოეჭინრა ჩიხში!

— მასწავლებელი, რამდენი წლისა იყო მაშინ ზაზა? — ხელი ასწვია და იკითხა გვიცმ.

— ზაზას სწორედ იმ ხანებში შეუსრულდა თორბეტი წელი. — მასწავლებელი გვიცის მერხთან შეჩერდა. — მისი დაბადების დღე იკითხვამ დღის ამბით აღნიშნა. ეს დღე დედამიწიდან მათი გამოფრენის მესამე წლისთავს დაემთხვა. იმ სამი წლის განმავლობაში კი დედამიწაზე თითქმის შევიდა წელმა ჩიართა. — თუცა მასწავლებელი დარწმუნებულად იყო, რომ სამყაროს რუკა და დროის პარადოქსი* არის XXII საუკუნის.

ყველა მოსწავლემ იცოდა, მინც განმარტა: — მასწავლებელი იცოდა, რომ ცენტავრის თანავარსკვლავედი ორი ძირითადი ვარსკვლავისაგან შედგება. მათი შორეული თანამგზავრი, კენტავრის პროქსიმა, ჩიენი შვის უახლოესი მეზობელია. ამ ვარსკვლავს თერთმეტი პლანეტისაგან შედგენილი სისტემა გააჩნია. დედამიწის ექსპედიციამ კვლევის საგნად პროქსიმას პირველი თანამგზავრი აირჩია, რადგან, წინასწარი მონაცემების მიხედვით, მისი პარამეტრები ძალზე უახლოვდება დედამიწისას.

— ეს ყველაფერი კავობრიობამ ჩერ კიდევ მეოცე საუკუნის ბოლოს იცოდა, — გადუჩურჩულა გოჩამ მეზობელს.

მასწავლებელმა ყური მოჰკრა, მიბრუნდა და გოჩას გაუღვიძა.

* პარადოქსი — არაკავლებობი, მოულოდნელი, უცნაური.

— ღიბ, ჩემო გოჩა, მეოცე საუკუნე კეშმარტად ღიბი საუკუნე იყო. ეს იყო ციოლოგის, აინშტაინის, გაგარინის საუკუნე, ტექნიკისა და მეცნიერების ნახრომისებური განვითარების, ფანტასტიკური წინასწარგანჭვრეტათა საუკუნე. სწორედ მეოცე საუკუნის ბოლოს ექსპერიმენტულად დამტკიცდა დროის პარადოქსის არსებობა. თქვენ იცით, რომ, თუ კოსმოსური ხომალდი მოძრაობს სიჩქარით, რომელიც სინათლის სიჩქარეს — წამში 300 000 კილომეტრს უახლოვდება, ხომალდის ეკიპაჟისთვის დრო გაცილებით ნელა გადის, ვიდრე მათთვის, ვინც დედამიწაზე დარჩა. მაგალითად, თუ ხომალდის სიჩქარე სინათლის სიჩქარის ოთხმოცდაათხუთხმეტი პრო-

— მერე, მასწავლებლო? რა დამართათ იგორს და ზაზას? — მორიდებით შეახსენა გვიემ.

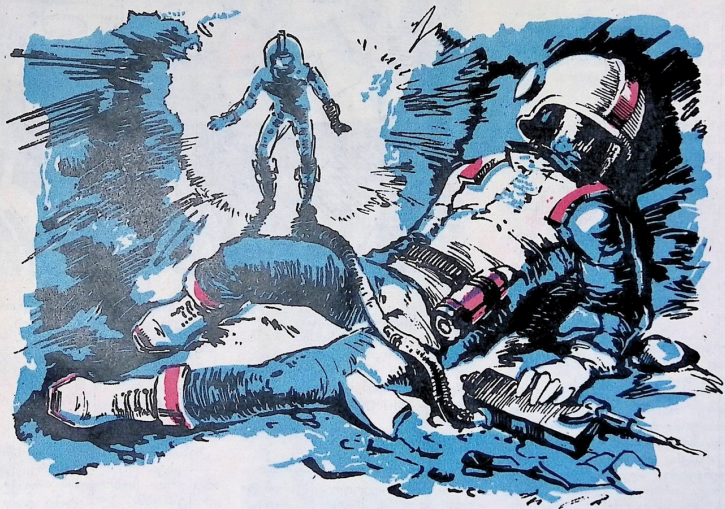
— კოსმოსში გატარებულ სამ წელს ამაოდ არ ჩაუვლია და ზაზამ ახლა გაცილებით მეტი იცოდა, ვიდრე ნებისმიერმა მისმა თანატოლმა დედამიწაზე.

ზაზას ხომალდის ეკიპაჟის სრულუფლებიან წევრად თვლიდნენ. მია იგორს არაერთხელ შეუხსენებია, რომ იგი მამის მავიერია (მამა სტარტიდან რამდენიმე თვის შემდეგ, ღია კოსმოსში მუშაობის დროს დაიღუპა) და მამის მოვალეობის შესრულება მას ეცისებოდა. ზაზამ მისი ასაკის ბიჭისთვის უჩვეულო უნარი და მონღოლმა გემოინახა და ორიოდ წელიწადში ისეთ წარმატებებს

გვერდით ვარსკვლავითი მოგზაურობით გამოიბრძნო კოსმონავტი დგას, ხოლო სულ სხვადასხვახარებით მარტო დარჩე უკაცობისა უდაბურ პლანეტაზე და მთელი პასუხისმგებლობა მარტომ იკისრო, ისიც მაშინ, როცა უფროსი მეგობრისა და მასწავლებლის სიციცხლე ბეწვზე ჰკიდა...

ზაზა ახლა მარტოა იყო უკაცრიელი და იდუმალი პლანეტის წინაშე...

არსებობდა იგორის გადარჩენის ერთადერთი გზა და უმცირესმა კოსმონავტმა სწორედ ის ერთადერთი გზა აირჩია. ზაზამ დეკრილს ნერთკორამინის დიდი დოზა შეუშაბუნა. კოსმონავტმა სუნთქვა შეუწყვიტა. ზაზას მისი მაჯა ეჭირა და, როცა

ცენტს შეადგენს, მაშინ ეკიპაჟის ერთწლიანი მოგზაურობის დროს დედამიწაზე ორი წელი და ცხრა თვე გაივლის. ამტკობაც მოხდა, რომ კოსმოსში ზაზას ფრენის სამ წელიწადში დედამიწაზე შეიღმა წელია გაიარა.

მიიღწია, რომ ხომალდის მეთაურმა მომავალი ექსპედიციის უცილობელ კანდიდატად შერაცხა და შორეული ნაოსნობის კაპიტნობა უჩინასწარმეტყველა.

მაგარი ერთია ხომალდის სამართავ პულტთან მუშაობა, როცა შენს

იგორის ისედაც სუსტი მაჯისცემა ფრულდ დიკარა, ბიჭმა ხელი მოთხილად დასცენა უსიციოცლო სხეულის გვერდით და შემოსასველულ ხერტლში გაძრა. ხენიტში უახლოესი მზე, პროქსიმა ბეჟუტავდა, ხოლო დასაუღეთით

ცავე კიდევ ორი ფერმერთალი მნათობი ეყიდა.

ულრანი ტყის პირას მზიერავე რაკეტის ნაერისფერი, სივარისებური ტანი ლაღლაპებდა. ტყის მიღმა გალაქიძულ მთავრებელნი რამდენიმე მუკანი ხჩილოყვდა.

სირბილში ზაზამ უცნაური ფინიკელი წამოაფრთხო, რომელიც ხელიკის თავ-კისერი ჰქონდა, მაგრამ ბიჭს მისთვის ყურადღება არ მიუქცევია. სამაგიეროდ, იკიბა მორიგელი, რომელიც ზედ ოვალური კარის სახეტურზე მოკალათებულიყო, ულტრაბგერულ დამზაბით ჩამოავლდა და რაკეტაში შევარდა.

სამართავ პულტზე ყველა წარწერას და ლილაკს საკუთარი ხელის-ველივით იტყობდა, მაგრამ ციფერ-მლატებითა და ინდიკატორებით აჭრელბეულ დაფას რომ მიიჭდა, ცოტა არ იყოს, ფერი ეცვალა.

საკლასო ოთახში გარედან შორეული მძლავრი გრუხუნი შემოიჭრა. მასწავლებლებმა წამით ფახვარა მიხურა მერე, გრუხუნი რომ მიწყდა, ისევ გამაილო და განჯარბო.

ზაზამ წარმოიდგინა, თითქოს იგორის წინასასტარტო სამზადისს უთვალთვალდა და მის ამ ყოველ წარმოსახვით მოძრაობას თანმიმდევრულად იმეორებდა. ჭერ რაღიო-ფონების მდგომარეობა და რაკეტის პერმეტულობა შეამოწმა. მერე ანტენები შეეცა და სასარკოან დომკრატთა ასაწევი ლილაკს დააწეა. ხმა-დაბალ შიშინს დააყურა. რაკეტა ნელა წამოიძრა, აჟია და შორი-დან გიგანტურ რვაფიხას დემს-დაჟსა.

ზაზა ერთ წაბს დაიჭიკრებული, გულბედაყრფილი იქდა. მერე ღრმად ამოისუნთქა და სასტარტო ლილაკს თითი დააჭირა.

მცირე ხნით მძლავრმა გუგუნმა გააურთა. რაკეტა ანახნარდა. ზედასახურმა ძილად ზაზა სივარისის ზურგს მიაკრა, მაგრამ გრძნობა არ დაუტოვავს. თუცა გადატვირთვა რამდენჯერმე აღემატებოდა ჩვეულებრივს. ორიოდე წუთის შემდეგ, როცა ავტომატმა რეაქტორი გამოართო და ჭოჯხებუერი სიმძიმი გაქრა, ზაზამ ანტენები გაშალა და „კავკასია“ გამოიძახა.

საბედნიეროდ, ხომალდმა მაშინვე უშასუხა. პულტის მოპირდაპირე ქედლზე დიდი ოვალური ეკრანი აციციმდა. ზაზამ რეაქულტორი მოაბრუნა.

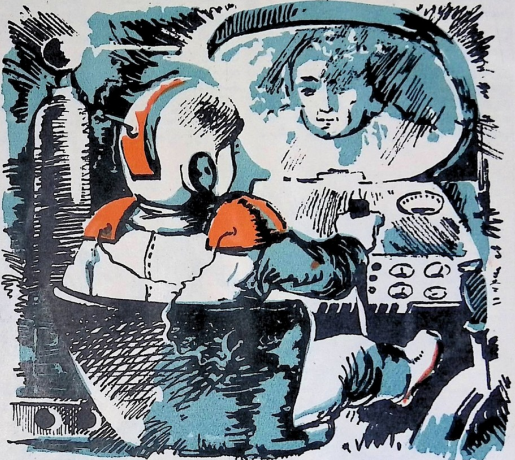
— „კავკასია“, „კავკასია“... მე „თოლია“ ვარ, მე „თოლია“ ვარ, „თოლია“ ეძახის „კავკასიას“...

— მე „კავკასია“ ვარ... ზედღე-ოვალურ ეკრანზე მყოფი მამაკაცის მკაერი, ენერგიული სახე გამოიქვია. მამაკაცი ნიაბიერი შემბლა და გამკოლი მზერა ჰქონდა.

— ზაზა? იგორი სად არის? რა მოხდა?

აბირებდა, მაგრამ უტეკ მის გვერდით მთავარი მტურმანის თავი გამოჩნდა. მტურმანი სულ სხვა ტემპერამენტის კაცი გახლდათ და, მე-თაურისაგან განსხვავებით, მტურ-შეში და მგელვარება კითხვით თვალეშე და საბეზე ეყურა.

— ზაზა! — მტურმანი ყირობდა, კაცი ვერ გაიგებდა, გაჯარებულყოფი თუ შეშინებულყოფი, — დროა ორბიტულ ფრენაზე გადახვიდი, გეს-

ზაზამ სცადა მტკიცე და დამოუკიდებელი კითხვით ელაპარაკა:

— მითუბო, უმჯობესი კომონავები ზაზა მოგახსენებთ.

კომონავები იგორი მძიმიდ დიკირა გაუთვალისწინებელი აფეთქების შედეგად. აუცილებელია სასწრაფო დახმარება...

მეთაურს თვლი არ დაუხამამები.

— კოორდინატები... სასწრაფოდ!

— მეცხრე სექტორი, კვადრანტი ალფა. მოედანი, სადაც „თოლია“ იქდა, სავსებით ვარგისია „კავკასიის“ დასაშვებად. იგორი გამოქვამულში წევს, მოედნიდან დაახლოებით ათას ხუთასი მეტრის დაშორებით, სამხრეთის მიმართულებით, შესასვლელ სამი მაღალი ხის მხრიდანა. ადვილი საპოვნელია.

მეთაური ისევ რაღაცის თქმას

მის?... ჩართე მარცხენა რეაქტორი... მარცხენა რეაქტორი... ჩართე, რას უტედი, დალახვროს ეშმაკამ!

ზაზამ ოღონდ დახებულად გაილიბა.

— ზაზა! — მშვიდი, მტკიცე ხნით თქვა მეთაურმა. — მარცხენა რეაქტორის ლილაკი სასტარტო ლილაკის გვერდითაა, შენგან მარცხნივ... შენგან მარცხნივ...

ზაზამ მეთაურს მზერა გაუქსწორა.

— ვიცი, ძია ალექსანდრი, მაგრამ არც ერთი მობრუნების რეაქტორი არ მუშაობს. პლანეტაზე დაშვებისას ორივე გაფუძლი. უთქვენილ აფრინას არ გააბრებდი, უბედურება რომ არ მომხდარიყო, შენდა დაგლოდებოდი. ძია ალექსანდრი, იგორი ანაბიოზში* დატე-

* ანაბიოზი — სასიცოცხლო პროცესის დროებითი შენელება ან შეწყვეტა.

ვე... დრო გადის, სსსრკო მიშვე-
ლება საჭირო...

შტურმანის სახე გერანზე აღარ
ჩანდა, მაგრამ მისი ყვირილი ჭერ
კიდევ ისმოდა:

— ზაზა! ბიჭო, ზაზა!..

მეთაურს აღუვება არ დასტყო-

ბია.
— ზაზა, შენი რაკეტის გიზი პრო-
ქსიმდასკენა მიმართული. — მეთა-
ურმა საათს დახედა. — სამი საათის
შემდეგ „კავკასია“ პლანეტაზე დაე-
შვება. ორიოდე საათს იქ დავეყოფ-
დებით. ამასობაში შენი რაკეტა
პლანეტას საქმავო დიდი მანძილით
დაშორდება და, ამრიგად, იმის ძალ-
ზე მცირე მანძილს არაკბობს, რომ
„კავკასია“ „თოლის“ წამოეწევა, გა-
მძვინვარება, ზაზა?

ზაზამ დამანაშველსავით გაიღიმა და
შუბლზე ჩამოშლილი თმა მარჯვენა
ხელის ცერით შეისწორა. ზუსტად
ისე, როგორც მამამისს სჩვეოდა.
— მე ეს ვიცოდ, მეთაურო, სა-
ნამ პლანეტამ დავტრაივბდი, მანამდე
ვიცოდი...

მეთაურის მკაცრი სახე რაღაც
შუქმა გაანათა. მზერა აღერსიანი
გულხდა. ზაზა განკვირდა — ეგრე-
ხილდა ახლა სულ სხვა ადამიანი შე-
პყურებდა.

— მამაშენის შვილი სხვაგვარად
ვერც მოიქცეოდა. — მეთაურს ლა-
პარაჟი უჭირდა და ამიტომ სიტყ-
ვებს ნელა და მკვეთრად გამოთქვამ-
და. — მამაშენის შვილს ვერც
ტყუილს ვეტყვი. შენ მამაკ ბიჭი
ხარ და უნდა იცოდეს: თითქმის არ
ასრებობს არავითარი მანძილი, რომ
„კავკასია“ დაგეწევა...

— მე სმის, მეთაურო!

— მშვიდობით, ზაზა!

— მშვიდობით...

გერანზე მთავარი შტურმანის სახე
გამოჩნდა. შტურმანი ტირიდა და
ცრემლებს არ მალავდა.

— ზაზა, ჩემო კეთილო, ჩემო
კარგო ბიჭო, ზაზა!

გერანზე გამოასახულმა ჩაერა.
ილუმინატორიდან ჩანდა პროქსიმა,
რომელსაც რამდენიმე კვირის შემე-
დეგ ზაზა და მისი „თოლია“ უნდა
ჩაენთქა.

საკლასო ოთახში გულამოსკენი-
ლი, ბავშვური ქვითიბი გაისმა —
თამარის ხაფუტყლებზე თითები მიე-
კარა და თვალები ტირიდა, აშ-
კარად ტირიდა, არაჟის გრიდებდა.
და სხვა გოგონებიც იცრემლებოდი-
ნენ. ბიჭებს თავი ჩაუქინებდა. გივი
მერხის უჯრაში გაუაცვიციბთ ენებ-
და რაღაცას.

გარედან, ლია ფანჯრიდან, ისევ
შემოიჭრა კოსმოსური ხომალდის
სტარტის შორეული გუგუნი. მასწავ-
ლებლებს ამკერად ფანჯარა არ მიუ-
ხურავს, კლასი მთავალივარა, გვი-
ლინდა და, თვითონაც თვალაწყლიანე-
ბულმა, თქვა:

— ბავშვებო, ერთი რამ დაიხსო-
მეთ: გმირებს არ სტრიაინ. გარდა
ამისა, ამბავი ჭერ არ დასრულებულა.
მომისმინეთ, ახლა ამ ისტორიის
ფინალს გაიზიზიბთ.

ბუნებაში სასწაულები არ არსე-
ბობს. მაგრამ ადამიანთა გმირობა
ზოგჯერ სასწაულის სიღაღიძმდე მა-
ლდება ხოლმე.

კოსმოსურ ხომალდ „კავკასიას“
მეთაურს ყოყმანი არ სჩვეოდა და
შორეულ ვარსკვლავთსანობის კა-
პიტანთა შორის სწორედ იმით იყო
ცნობილი, რომ ყველაზე რთულ და
ბუნდოვან ვითარებაში ზუსტ გაბე-
ლულ გამოსავალს ელვის სისწრაფით
პოულობდა.

ამჯერადაც ასე მოხდა.

„თოლის“ გარდა, რომელიც ახ-
ლა პროქსიმასკენ მიჭრინავდა, „კა-
ვკასიას“ კიდევ ერთი მომცრო საა-

ვარიო რაკეტა ჰქონდა, რომლის გა-
მოყენებამ, ინსტრუქციით, ენაგულულ
ვანსაკუთრებით საგანგაშო მომენტებში
შეიძლებოდა, სახელგანთქ „კავ-
კასიას“ კატასტროფის შემთხვევაში.
თუ პლანეტაზე გიგანტური კოსმო-
სური ხომალდის ნაკვალავს ეს პატა-
რა საავარიო რაკეტა დაეშვებოდა.
იგორის ვადარჩენას ორჯერ ნაკლებ
დასრულებებოდა. გარდა ამისა,
„კავკასია“ ძვირფას ორბიტულ
სინჩრასაც შეინარჩუნებდა...

ყველა მანევრის საოქარო სიზუს-
ტით განხორციელდა. ხოლო როცა
სავარიო რაკეტა, რომლის ერთ-
ერთ კაიუტაში ექიმი თავს დასტრია-
ლვდა უშვებ განსწოვებულ იგარს.
„კავკასიას“ შეუბრახარდა, ხომალ-
დის ყველა სალონში კაპიტანის მტყო-
ცე ხმა გაისმა:

— ისმინოს ყველამ! „კავკასია“
მიეშვება „თოლისასკენ“! ოთხევე
რეაქტორი ჩაირთოს სრული სიმძ-
ლავით! ანჯარება — მაქსიმალური!
მზადყოფნა — ათი! ათი წამის შემე-
დეგ — სტარტი ორბიტოვდან! ათი...
რევა... ზუთი... ორი, ერთი, სტარტი!

ეს უშავალით დღევანდ თითქმის
რვა საათს ვაგრძელდა. მეჩვეე საა-
თის მიწურულს ლოკატორები, ბო-
ლოს და ბოლოს, მისწვდნენ „თო-
ლისას“. ოვალურ ეკრანზე ზაზას რა-
კეტის მოხაზულობა გამოიკვეთა თუ
არა, მთავარი შტურმანი პულტს მო-
შორდა და სინხარულს ცრემლებით
ატირდა...

პროქსიმა კი ცეცხლის ვეება გო-
რგალვით ბრღლივლიდა...

— მამასადამე, ზაზა გადარჩა, მას-
წავლებელო?

— დიხს, ვადარჩა... ახლა კი, ბავ-
შვებო, მე მინდა ახალი ამხანაგი გა-
ვაცნოთ, რომელიც საპარტო მიზე-
ზის ვაბო სწავლას რამდენიმე წლით
ჩამორჩა. დღეიდან იგი თქვენს კლას-
ში იმეცნიენებს, შეიცვარეთ და პა-
ტივი ეცით. ზაზა, ვფიქრობ, შენც
მოგეწონება ახალი მეგობარი.

კუთხეში, ბოლო მერხთან მჯდარი.
მზით ვაგრუტული ბიჭი წამოდგა და
მორცხვად გაიციბა. ხოლო როცა
შუბლზე ჩამოშლილი თმა მარჯვენა
ხელის ცერით შეისწორა, ყველა მო-
სწავლემ შენიშნა მის მკერდზე აჯი-
დებული კოსმონავტის ნიშანი.

აქატიანი და კოსმოსი

რამდენიმე ხნობა იღებს წარმოსახვას, რომელთა ავტორებს აინტერესებთ, თუ რა სარგებლობა მოჰქვას ატომობრონიანთა მოსონის ათვისებას, ჩვენი შიშის სისხტების უპასუხებლობის ახლს ვაპრობადა და შესწავლას.

ამ საკითხზე ვასაუბრებთ საპრობრობა ატომ-აეოლოგიური სარგებლობის წარმოდგენილი ვიზიტი ვიზიტი ვიზიტი.

გასული და ჩვენ უკვე მოწმენი ვართ მრავალი გრანდიოზული მიღწევისა კოსმოსის ათვისების საქმეში. ამ წინააღმდეგობაში ტექნიკა ისე განვითარდა, რომ ახლა დედამიწის გარშემო მოძრაობს სამეცნიერო სადგური, რომლის წონა 25 ტონაა, სიგრძე კი 20 მეტრი.

სტრონციუმზე უკვე შეუძლია შეიზონ თავიანთი კვლევის თიქნიკის, ან ატომბატური სადგურებით დახვეწონ ამ თიქნიკების ზედამართი.

ხშირად იბადება კითხვა: რა აუცილებლობას წარმოადგენს კოსმოსის ათვისება ადამიანისათვის?

ახლა ჩვენ არც კი ვიცით, როდის დაიწყებო ადამიანმა წყლის სივრცეების ათვისება, მაგრამ იმის წარმოდგენა კი ადვილია, თუ რა სარგებლობა მოუტანა ადამიანს ამ სივრცის ათვისებამ. შედარებით ახალია ატომსფეროს დიდი ფენების ათვისების ამბები, მაგრამ აქაც ხათვლია, თუ რა დიდი სარგებლობა მოაქვს კაცობრიობისათვის თანამედროვე საფრენ აპარატებს. მე გეგმი, ადვილი მისხვედრიია, რომ, როგორც პირველი ნავის გამოგონებულ პირველყოფილ ადამიანს, ასევე, თითქმის ჩვენს თანამედროვეს, ვინც პირველი თვითმფრინავი შექმნა, არ შეუძლია ვწინასწარმეტყველებინო ის გრანდიოზული ნინიშენლობა, რაც ამ ორი სივრცის ათვისებამ მისცა ადამიანს. მაშასადამე, ჩვენ დღეს არ უნდა გვეჩვენდეს იმის პრეტენზია, რომ სრულად მივიღოთ ახასები დასამულე კითხვებზე. მაგრამ ერთი თუ თავისებოდა ცხდია: ადამიანი, ისევე, როგორც ვერ დარჩა მარტო ხელეობზე და დაიწყო ცურვა წყალში, შემდეგ კი პაერში ფრენა. ასევე, უდავოა, რომ ყოველთვის ვერ დარჩება მხოლოდ დედამიწაზე და, შემდეგ სივრცე, რომელიც მას უნდა აეთვისებინა, სწორედ კოსმოსი.

სიტყვა „კოსმოსი“ ბერძნული წარმოშობისა და ნიშნავს მილიან სამყაროს. ყველაფერი, რაც ჩვენს გარშემოა, უსასრულო სივრცე, მასში მოთავსებული სხვადასხვა სახის განუსაზღვრელი რაოდენობის ციური სხეულებით, — წარმოადგენს კოსმოსს.

თუ რას მისცემს ადამიანს კოსმოსის, უფრო სწორად, ვერ კოსმოსის უახლოესი სივრცე — ჩვენი მზის სისტემის ათვისება, ეს იძინდა ვრცელი საკითხია, რომ ერთ შეირობში მისი ჩამოვლაც კი ძნელია, მაგრამ თუ ხაილობრივი მაინც ვისაუბრებთ იმაზე, უკვე დღისათვის რა მისცა ადამიანს კოსმოსის ათვისებამ, ეს ერთგვარ წარმოდგენას შეგიძლიათ მის სარგებლობაზე.

გავისენით, რომ დედამიწის სივრცე ხელოვნური თანამგზავრის გაშვება მიეძღვნა საერთაშორისო გეოლოგიურ წელს. სწორედ ამ პირობა თანამგზავრებმა შესწავლეს უშუალოდ ატომსფეროს მაღალი ფენები, რომლებზეც მანამდე არასრული წარმოდგენა გვეჩინა.

თვით თანამგზავრის მოძრაობაზე დაკვირვებამ და მისმა შესწავლამ დააზუსტა დედამიწის ფორმა და სიდიდე. და ეს სამუშაო შესრულდა ვაცილებით უფრო ზუსტად ვინც ეს უშუალო გაზომვებით იყო დადგენილი. აღმოჩნდა, რომ დედამიწა ოდნავ მახსობური ფორმა

ატმონომია, ისევე როგორც სხვა მეცნიერებანი, აღმოცენდა საზოგადოების პრაქტიკული მოთხოვნილებების საფუძველზე. ვერ კიდევ პირველყოფილ მოთბაბაზე ტომებს აუცილებლად ესაჭიროებოდათ ორიენტირება (გზის-და მიმართულებების გაგნება) და მათ ისრავლეს მიმართულების განსაზღვრა მზისა და ვარსკვლავების მიხედვით. პირველყოფილ მიწათმოქმედს მიწდვრის მამუშაობების ჩასატარებლად წინასწარ უნდა ვაეთვალისწინებინა ცივი და თბილი ამინდების (წლის დროების) დიდგობა. ადამიანი დააკვირდა მნათობთა მოძრაობას და შეინძნა, რომ დროთა ცვლა დაკავშირებულია განსაზღვრული თანავარსკვლავების გამოჩენასთან.

აქი რომ, უძველესი დროიდანვე ადამიანი აკვირდებოდა ცას არა მარტო ცნობისმოყვარე თვლებით, არამედ მისი საქმიანობისათვის აუცილებელი მოვლენების დასადგენად. ასეთი დაკვირვებებიდან მას თანდათანობით გამოქმნდა მრავალი საინტერესო დასკვნა. მას შესწავლია ბევრი საიდუმლოების გამოცნობა, ვერ მხოლოდ შეუიარაღებელი თვალით დაკვირვებებიდან, შემდეგ ამისათვის გამოყენებულ იქნა დაწყებული უმარტივესი ჭოვრიდან გათავებული თანამედროვე ტელესკოპებით.

მაგრამ ადამიანი რაც მეტს სწავლობდა, მით უფრო მეტი ახალი და ახალი საინტერესო და გამოუცნობი ფაქტები გროვდებოდა, რომელთა გამოვლენასა და ძიებაში ანაივითარდა თანამედროვე ატმონომია.

სხვა დარგის მეცნიერებისაგან განსხვავებით, ატმონომიის არ ჰქონდათ საშუალება უშუალოდ შეხებოდნენ თავიანთი კვლევის ობიექტებს, მოხვდნითა ისეთივე ცდები, როგორსაც ახდენენ ფიზიკოსები, ქიმიკოსები, ბიოლოგები და ბოტანიკოსები თავიანთი ლაბორატორიაში, მაგრამ ასეთი სურვილი მარტო ატმონომებზე როდ დიდებდათ, იგი ადამიანის გონებაში დიდი ხანია არსებობდა.

ძნელია იმის დადგენა, თუ რა დროიდან დაიწყო ადამიანმა სხვა ზონებებზე ვაფრენის ოცნება, მაგრამ იმის მტკიცება კი ძალიან ადვილია, რომ 14 წლის წინათ ასეთი ოცნება დიდი ფანტაზიად ითვლებოდა, ვინაიდან ამ ფანტაზიის მაშინ არავითარი მატერიალური საფუძველი არ ჰქონდა. მას საფუძველი ჩაეყარა 1957 წლის 4 ოქტომბრის, როდესაც, პირველად კაცობრიობის ისტორიაში, საპრობრობა მეცნიერებმა და ტექნიკოსებმა დაუწყეს დედამიწის ხელოვნური თანამგზავრი. 14 წელი არც კი

საა — სამხრეთ პოლუსთან შეზენილია, ხოლო ჩრდილოეთ პოლუსთან ამოზენილი.

თანამგზავრების საშუალებით გაიზომა და შეიძლება შემდგომშიც გავზომოთ მანძილი დედამიწის ორ შორეულ წერტილს შორის ისეთი დიდი სიზუსტით, რაზეც გეოდეზისტებს ოცენებაც კი არ შეეძლოთ (თავი რომ დავახებოთ იმ უზარმაზარი ხარკებისა და დროის ეკონომიას, რასაც თანამგზავრი ვეაძლევს).

აღმოჩენილია მზის ქარი — ნაკადი მზიდან წამოასული კორპუსკულებისა — მატერიის განსაკუთრებული ნაწილაკებისა, რომელთა რაოდენობაზე და სიჩქარეზე ბევრად არის დამოკიდებული ჩვენი ატმოსფეროს მრავალი მოვლენა და დედამიწის მაგნიტური ველის შემფეთება.

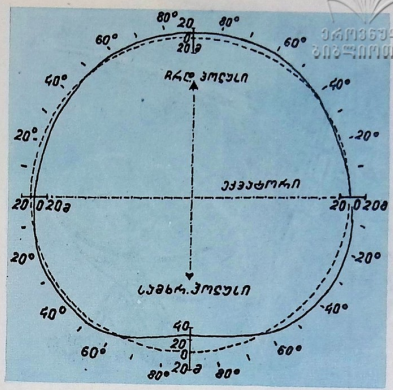
დედამიწის მახლობელი კოსმოსური სივრცის შესწავლის შედეგად იქნა აღმოჩენილი დედამიწის რადიაციული სარტყელი.

სტეციალურმა თანამგზავრებმა მკვეთრად გაზარდეს ამინდის პროგნოზის სიზუსტე, მაგრამ აქ ჯერ კიდევ ბევრი რამ არის გასაკეთებელი, ვინაიდან ადამიანი არა მარტო იმაზე ოცენობს, რომ ზუსტად შესძლოს ამინდის წინასწარმეტყველება, არამედ იმაზეც, რომ მომავალში მისი მართვა შესძლოს. მართალია, ამინდის მართვის საკითხი ძალიან რთულია და მოკლე ხანში მის მილიანად გადაჭრას არ უნდა მოველოდეთ, მაგრამ სრულიად ცხადია, რომ ამ საკითხის გადაჭრა დედამიწის ატმოსფეროს გაერთ გაჭრის გარეშე შეუძლებელია. კოსმოსის ათვისება მხოლოდ ამას რომ ეძლეოდნენ, მაშინაც კი სრულიად გამართლებული იქნებოდა ყოველგვარი ხარკები, რასაც ამისათვის უწევიათ, იმდენად მნიშვნელოვანი და მომგებიანია ამინდის მართვის მიღწევა.

თქვეთვის ალბათ კარგად არის ცნობილი „მოდერნი“ სერვისის თანამგზავრების დანიშნულება. მათი საშუალებებით ხორციელდება შორეული სატელევიზიო კავშირები; ეს რომ არა, შორეულ აღმოსავლეთთან სატელევიზიო კავშირისათვის, დავეჭირებოდა მრავალი ათასი სარტკრანსლიტი სადგურის აშენება, რაც, ცხადია, დიდ დროსა და ხარკებს მოითხოვდა. დადგება დრო, როდესაც მსოფლიოს ნებისმიერ ადგილზე და ადგილობრივ შესალებულ, როგორც ტელედაცემებს, ასევე მიღებას, ამისათვის მხოლოდ სამი თანამგზავრია საჭირო.

კოსმოსური სხეულებიდან ყველაზე მეტად არის შესწავლილი ჩვენი ბუნებრივი თანამგზავრი მთვარე. ჯერ კიდევ 1959 წლის შემოდგომაზე ჩვენ გადავიღეთ მთვარის უკანა მხარე, რომელიც ადამიანს არასოდეს არ ეხება. ამჟამად მთვარის უხილავი მხარე მთლიანად გადაიღებულა, შედგენილია მისი შესაბამისი რუკა; დეტალურად დაარქვეს სახელები. მაგალითად, მთვარის ერთ-ერთი წარმონაქმნს, რომელიც ხილული და უხილავი მხარეების საზღვარზე მდებარეობს, დაარქვეს ჩვენი თანამემამულის, ფიზიკა-მათემატიკის დოქტორ-პროფესორის, აბასთუმის ასტროფიზიკური ინსტიტუტის ერთ-ერთი პირველი მეცნიერი თანამშრომლის, აწ განსვენებული მიხეილ ვაშაიშვილის სახელი, ცხადია, ასტრონომის დარჯიშ მისი დამსახურებისათვის.

რაც შეეხება მთვარის ხილულ ზედაპირს, მას ხომ ადამიანმა ფეხიც დაადგა, ჩამოატანა მთვარის ქანების ნიმუშები. სამტოვა ავტომატური სადგური „ლუნა-16“, რომელიც 1970 წ. 12 სექტემბერს გაუშვეს, რბილად დაჯდა მთვარეზე, აიღო მთვარის გერბენტის ნიმუშები და 24 სექტემბერს დედამიწაზე დაბრუნდა. ამჟამად კი 24 სექტემბერს დადის თვითმავალი აპარატი „ლუნახოდ-1“, რომელიც მთვარეზე შარშან, 17 ნოემბერს დაჯდა. იგი

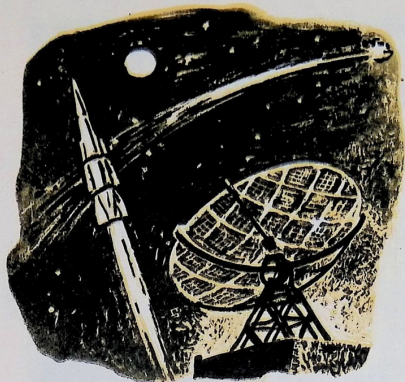

დედამიწის ფიგურა, თანამგზავრებზე დაკვირვების შედეგების მიხედვით დიფუსიონთან (ბუნებრივ) შედარებით, რომლის შედეგადაც ტოლია 4,208,24-ს (მასშტაბი დაკული არ არის).

სწავლობს მთვარის რელიეფს, იღებს გრუნტის ნიმუშებს, უკეთებს მათ ქიმიურ და ფიზიკურ ანალიზს და შედეგებს დედამიწაზე გადმოიცემს. ამასთან, დაკვირვებებს ახდენს მზის კოსმოსურ გამოსხივებაზე. მასზე დადგმულია აგრეთვე ლაზერის სხივების აბრეკავი სპეციალური სარკე, რომლითაც „ლუნახოდ-1“-ის მთლიანად გაჩერების შემდეგაც დიდი სიზუსტით გაიზომება მანძილი დედამიწასა და მთვარეს შორის. მას უკვე გაზომა ეს მანძილი ისეთივე სიზუსტით, როგორც, მაგალითად, ჩვენ რომ ერთი კილომეტრი გავზომოთ, 0,01 მმ სიზუსტით. არის თუ არა საჭირო ასეთი დიდი სიზუსტე? რასაკერაა, საჭიროა და კვლავაც უნდა გაიზომოს, ვინაიდან მანძილი დედამიწიდან მთვარემდე ცვალებადია.

საინტერესო შედეგებია მიღებული ჩვენი ზეობელი პლანეტის ვენერას შესახებ. ვენერა თავისი ზომით, მასით და საშუალო სიმკვრივით თითქმის დედამიწისაგანაა. მისი დამიგრტი მხოლოდ 320 კილომეტრით არის ნაკლები დედამიწისზე, მასა კი დედამიწის მასის 80%-ს შეადგენს. ვენერა თითქმის ორჯერ მეტ ნენერას იღებს მზიდან, ვიდრე დედამიწა, მაგრამ მისი მკვრივი დრუბლის საფარითან არეკვლივს ორჯერ მეტია დედამიწისზე; ამიტომ მზის ენერჯის ნაკადი ვენერაზე თითქმის იგივეა, რაც დედამიწაზე და მაინც, ეს ორი პლანეტა მხოლოდ გარეგნულად ჰგავს ერთმანეთს. განსხვავება მათ შორის გაიცლებით უფრო მეტია, რაც დადასტურდა უკანასკნელი გამოკვლევის შედეგებით. ამიტომ უკვე დროა შემუშავდეს გზისა და მისი წარმოიღებინა, თითქმის ვენერა დედამიწის „სტუპის ცალი“ იყოს.

ვენერას ზედაპირი არც ერთ ასტრონომს არ უნახავს, ვინაიდან მის ატმოსფეროში ყოველთვის იმყოფება სქელი ღრუბლების ფენა და ვენერას ზედაპირი მუდამ მიუწვდომელია დამკვირვებლისათვის.

ვენერას ატმოსფეროს პირდაპირი დაკვირვება დაიწყო 1967 წელს, ატმოსფერული საპლანეტათმშორისო სადგურის „ვენერა-4“-ის გაშვებით და გაგრძელდა 1969 წელს „ვენერა-5“ და „ვენერა-6“ სადგურებით.

ამ დაკვირვების უმთავრესი შედეგთაგანი ის არის, რომ უშუალოდ განისაზღვრა ვენერას ატმოსფეროს ქიმიურა, მექანიკური და სხვა თვისებები, რომ ვენერას ატმოსფერო თითქმის მთლიანად ნახშირორბენგა გაზისაგან შედგება (93-97%), აზოტის რაოდენობა არ უნდა აღემატებოდეს 2-3%-ს. ქანგბადი ვენერას ატმოსფეროში პრაქტიკულად არ არის.

„ვენერა-4“-მა, „ვენერა-5“-მა და „ვენერა-6“-მა სადგურებმა, ვენერას ატმოსფეროს შესახებ ინფორმაციის გადმოცემა დაიწყეს იმ დროს, როდესაც ტემპერატურა იყო +25° ცელსიუსით, წნევა კი დაახლოებით 0,9 ატმოსფერო. სადგურების პარამეტრები დაშვებისას ჩატარდა ზონდირება, მანამ, სანამ ტემპერატურა 325 გრადუსი არ გახდა, ხოლო წნევა — 27 ატმოსფერო.

ცხადი გახდა, რომ ასეთი მაღალი წნევისა და ტემპერატურის პირობებში საჭირო იყო უფრო სრულყოფილი სადგურების შექმნა. მართლაც, შეიქმნა სადგური „ვენერა-7“, რომლის სიმტკიცე ისეთივე იყო, როგორც „ვენერა-7“-ის, რომლის სიმტკიცე ისეთივე იყო, როგორც „ვენერა-7“-ის, რომლის სიმტკიცე ისეთივე იყო, როგორც „ვენერა-7“-ის.

„ვენერა-7“-მა მოახდინა ვენერას ატმოსფეროს ზონდირება 55 კმ სიმაღლიდან ძირს დაშვებამდე. მისმა რადიოსადგურმა, საერთოდ, აპარატურამ, დაშვების შემდეგ 22 წუთის განმავლობაში იმუშავა. „ვენერა-7“-ის გაზომვის შედეგს მეცნიერებისათვის უფროდამენტალური მნიშვნელობა აქვს. დაშვების ადგილას ტემპერატურა იყო $474 \pm 20^\circ$ ცელსიუსით (ე. ი. გაზომვის სიზუსტე 20 გრადუსი იყო და რეალური ტემპერატურა შეიძლება 20° -ით მეტი ან ნაკლები იყოს 474° -ზე), წნევა 90 ± 15 ატმოსფერო. ვენერას ზედაპირზე გაზის სიმკვრივე 60-ჯერ აღემატება ჩვენი ატმოსფეროს სიმკვრივეს დედამიწის ზედაპირზე და 17-ჯერ ნაკლებია წყლის სიმკვრივეზე.

ამჟამად ჩვენს ავტომატურ საპლანეტათმშორისო სადგურებს „მარს-2“-სა და „მარს-3“-ს კურსი აღებული აქვთ მარსისაკენ, რომელიც ჩვენთვის ყველაზე საინტერესო პლანეტაა. ვარაუდობენ მარსზე მცენარეულობის არსებობას. ადვილი შესაძლებელია, ჩვენმა სადგურებმა ნაწილობრივ მაინც გასცენ პასუხი საინტერესო კითხვას: არის თუ არა სიცოცხლე მარსზე?

რა თქმა უნდა, ამ ერთ წერილში შეუძლებელი იყო კოსმოსის ათვისებაში მოპოვებული ყველა მიღწევის ჩამოთვლაც კი. ჩვენ აქ მხოლოდ ზოგიერთ მათგანს შევხვებით, მაგრამ აქედანაც ცხადი უნდა იყოს, რა დიდი მნიშვნელობა აქვს კოსმოსის ათვისებას. მომავალში კი ფრიად საინტერესო ფაქტების მოწმენი ვიქნებით, მით უმეტეს — თქვენ, ბავშვებო. მაგრამ უნდა გახსოვდეთ, რომ კოსმოსის ათვისება ფრიად რთული საქმეა, რომელსაც დიდი გამოცდილება, ცოდნა და ნებისყოფა სჭირდება. და, თუ გინდათ დაეუფლოთ კოსმოსს, ამისათვის ღრმად უნდა დაეუფლოთ მეცნიერებას, ბეჭთად უნდა ისწავლოთ და ქანობრიულობა გაიკაოთ.

მიორმა კიჩკაულია.

მასწავლებელი

ძვირფასი სიტყვა — მასწავლებელი, სიტყვა — სინათლის მატარებელი. სხივების მფრქვევი, სითბოს მთოველი, მისით გაბრწყინდეს აზრი ყოველი! მასწავლებელი — აღმზრდელი ჩვენი, წყვილადის მტერი, რაინდი კველი! მისი ამაგი გვზრდის და გვახარებს; ცოდნას, სინათლეს, შრომას გვაყვარებს; მომავლისაკენ ის გზას გვიკაფავს, ხალხის სამსახურს გულში გვისახავს.

ყველა ნაყოფი, რაც კი გვახარებს, მისი ნიღაფის ნიშნას ატარებს... ყრმაო, გიყვარდეს მასწავლებელი, მვეყნად სინათლის მატარებელი!

ვალერიან ნაყაზია

ფიქრობს, ფიქრობს გოგო მარტო, გულში სევდა-ნაღველი აქვს, მინდორ-ველებს მზე არ ათბობს, ჩიტუნებიც არ მღერიან. ნანა ცეცხლთან მჯანბულა, ყვავილებზე სწყდება გული,

და ჰგონია, მზე ბაზუსს ღუმელში ჰყავს დამწყვდელი.

ბ ა ვ შ ვ ო ბ ა

სულ აღარ მოაქვს მზეს სისხლისე, და აკიაფდა თვალებში ცრემლი; ჩივის ბაზუა: ჰქინავს ისე, არ გაიყვდება ძაღლი გარეთი. ბუსსთან შრება წუღები სველი, ქარი სისინით ეღება მთა-ველს, და აკიაფდა თვალებში ცრემლი. — დედა, გარეთ ვინ გაავლო მთვარე! **სალხან ბაბაღანი.**

ა ლ ი მ მ ი რ ც ხ უ ლ ა ვ ა

საქართველო
2020-07-03

ქართველმა ხალხმა დრმა გულისკტივილით დაიბარა მისი დიდების დაუღალავი მომღერალი, გამორჩენილი პოეტი და სასოვალო მოღვაწე ალიო მირცხულავა (მაშაშვილი).

ალიო მირცხულავა იყო ქართული საბჭოთა პოეზიის ერთ-ერთი პირველი მესპიძრეული და ერთგული აღამადარი. იგი, როგორც პოეტი, ახალი საქართულის დაბადებისთანავე იშვა და თავის პირველსვე ლექსში „სწორედ ახალ, რევოლუციურ რესპუბლიკას უმღერა მთელი მგზნებარებით, მთელი ვადაცებით.

სასიქადალო მგოსნის ნაღალი მოქალაქობრივი პათოსით აღბეჭდილი ლექსები იმთავითვე ბრძოლისა თუ შრომის საგალობლად გაისმოდნენ და მკითხველთა მასებში უადრეს პოპულარობას იხვედნენ. მათ რეპორტიბა და მღეროდა ყველა, ვინც პირველი ხუთწლიელების პერიოდში დაწვებთან თუ ველ-მინდვრებში სტედათ თავისუფალ ცხოვრებას, ვინც ქართული კულტურის ფრონტზე თავდევდებით იბრძოდა ახლის დანერგვისა და გახარებისათვის.

სამამულო ომის მრისხანე წლებში ალიო მირცხულავას პოეტური ხმა გამირულ სულსა და მტერზე გამარჯვების იმედს შთაბერავდა ჩვენს მამაც მებრძოლებს, რომლებთან ერთად, პოეტის თავისი კალმით ცეცხლის მოწინავე ხაზზე იდგა და ლექსების ნაღმით ზედებოდა მოხდურთა ურდოებს.

ალიო მირცხულავას მთელი შემოქმედება ტეშმარტი პატრიოტიზმის სამეგალიო ნიმუშია. მშობლიური მიწაწყლის, მშობელი ხალხის უსაზღვრო სიყვარული იყო სახელმწიფოს მწერლის აღმფრინის მაცოცხლებელი, მარად დაუშრობელი წყაროსთავალი. მისი პოეზია ერთი დიდი ზიზნია იმ ცისა და მიწისა, რომელთა მშვენივრით აღერთვანებული ხმამაღლა, ამაყად გასძახოდა ქვეყნიერებას:

„ჩემი ქვეყანა, ეგრე ლამაზი, შავი ზღვის პირად აღმართულია, თავზე გვირგვინად მუდამ მზე ადგას, მისგან

დრუბლებიც დაფანტულია, ხან გაშლილია უფრო-უკეთად, ხან ვენახებით დახლართულია, მთაც ლამაზია, ბარიც ლამაზი, ცა — ფიროსმანის დახატულია“. სამშობლოზე უფრო მეტად მე არავინ მყვარებიაო, — ამბობს პოეტი და ეს მართლაც რომ ასე იყო! ამიტომაც აღიარა სამშობლომ იგი თავის ერთ-ერთ რჩეულ მომღერლად და სიყვარულს სიყვარულითვე უპასუხა.

ჭერ კიდევ სიჭაბუკეში მოიპოვა ალიო მირცხულავამ კომპაევირის პოეტი-ტრიბუნის საამაყო სახელი. ახალგაზრდობა, კომპაევირი — მისი პოეზიის განუყრელი თანამგზავრია: „ვექმო, სიცოცხლის ხმა ვამაგონეთ, მეც თქვენთანა ვარ, ახალგაზრდობი! „თუმცე გამრისა თმამაშე ჭადარა, გული მაინც მაქვს კომპაევირული!... ახალგაზრდობის უდრმესი რწმენით არის ახმოვანებული საოცარი ენერგიით დამუხტული ლექსი „დამკვრელი ბრიგადები“, რომელიც აგერ, ოთხი ათეული წლის შემდეგაც პირვანდელი ძალით იხმურება ჩვენი ქვეყნის შრომის-მოყვარე ჭახუებიცა და ქალიშვილების საუკეთესო მისწრაფებებს.

განსაკუთრებული სიყვარულითა და რუდუნებით წერდა ალიო მირცხულავა ბავშვებისათვის — პიონერებისა თუ ოტომბრეტებისათვის. ნორჩი თაობისადმი ამ სიყვარულის გამოხატულება ისიც იყო, რომ იგი წლების მანძილზე ხელმძღვანელობდა საყმაწვილო შურნად „პიონერის“ სარედაქციო მუშაობას. ეს ის დრო გახლდათ, როცა „პიონერი“ ახალი ფენადგმული იყო — თავისი არსებობის სულ რაღაც რამდენიმე წლის ითვლიდა და ხმა მეტად სათითო, მზრუნველი ხელი სჭირდებოდა. როგორც რედაქტორმა, ალიო მირცხულავამ დიდი წვლილი გაიღო ამ შურნადის ფართო გავრცელებაში და მონაზარდ მკითხველთა შორის მისი მეტად და მეტი პოპულარობისათვის. ამასთანავე ერთად, პოეტმა თავის ნორჩ მებრძობებს უფლება მრავალი შესანიშნავი ლექსი, რომელშიც შიაც მათ შთაგანებდა სამშობლოს, დედაენის, ადამიანების, შრომის, ცოდნის სიყვარულს. ასწავლიდა, რომ „იწივი შრომის დროს აგურია და მტერთან ბრძოლის დროს არის ყუმბარა“, რომ „გვიხაროდეს მეგობრის გავრცედა, ვით შენი გავრცედა-ვაგურჩქენილობა“...

ალიო მირცხულავას საყმაწვილო ლექსები წკრილია სიმღერებად მუდამ თან ახლდათ და თან ახლდათ ჩვენს პიონერ-მოსწავლეებს სწავლისა თუ შრომის დროს, ლაშქრობებსა თუ ხანაგებში ყოფნისას. ბევრი ლექსი გამოყვენიებისთანავე დამკვიდრდა სასკოლო სახელმძღვანელოებში. ისინი, ეს ლექსები, ნორჩ თაობებს ზრდიან ნამდვილ მამულიშვილებად, ადამიანის, სიკეთის ქომაგებად...

ღვაწლმოსილი მგოსანი სიცოცხლის ბოლომდე ბავშვების გულთბილ მეგობრად დარჩა. იგი მუდამ სიამოვნებით ასრულებდა შურნად „პიონერის“ შემოქმედებით კოლექტივის ამა თუ იმ თხოვნას, თავისი კეთილი რჩევებით დაუზარებლად ეხმარებოდა მას.

ნახევარი საუკუნე ქედმოხრებლად ზიდა ალიო მირცხულავამ პოეზიის მიმიე ტვირით და მშობელ ერს დაუტოვა არაერთი ლირიკული შედეგები, რომლებიც ყოველთვის ირედავრებენ ქართული ლექსის სავანურში.

გუნდი

ხათ? დამეგვიწინ მაგარი გაცაკები, გარდიგარდმოდ კეტები დამატრეს, აქეთ-იქიდან მსრებით შემოვიტყე... გავაში მალი-მალ ერთმანეთს ვნაცვლებდოდნენ. ეპ, რაც იმათ ჯაფა დააღვამა! რის ვაი-ვაგლახით სახარო გსამდე გაგადწიეთ... იქიდან კი ხარები შემოიბეს, თრევა-თრევიტ შინ მომიტანეს... აბა, ახლა უნდა გენახათ, როგორ გამოიჩვენა ოსტატები გამომინდა, გამაჯობტავა, სარქესავით გამაგრიალა... ბოლოს თავებიც ჩამისხა, თანგებითა და სილვებით გამიმავრა...

ჩემი ძველი პატრონისაგან ხშირად გამიგონია: ამოდენა საწინახელი სოფელში მეორე არ მიგულებო. ჰაი, დედას! ოცი გოდორი ყურძენი ძლიერს მავსებდა... შედგებოდნენ ყურძენზე მწურავები, გადი-გამოდოდნენ, თან სიმღერას აუბამდნენ...

ტბილი რომ გამოდგავდებოდა ინდურიდან, მეც იქვე დაგვდებოდი, ზედ დამედინებოდა, მიწაზე გარბებოდა ნება-ნება ქვევრებში... ჩამოართვა სიტყვა საწინახელს ხის ღარმა. ის საწინახლის უკან იყო მივდებოდი, დიდი ხნის უხმარს, დამტყვევებს, აქა-იქ აბლაბუდაც მოსდებოდა...

— ხმა ჩაიწყვიტე! ისედაც დიდიდან შენი შხულიანი ყურთამსენაა წაღებულე... — დაუტია მას კედლის გასწვრივ გაწოლილმა ცაცხვის საწინახელმა, რომელიც პირთამდე სიმინდის ტაროებით გემსტო.

— ნეტავ, ჩვენ რას გვემართლებს?! თითქოს ჩვენ გარეთ იყოს გაუქმებული! — გადაუკლარა სასრესი იქვე კუთხეში მიყუდებულმა ხაპირმა. ორხელიანი გორის ხაპირით წელან ქვევრიდან ნარეცხი წყლი ამოაქციეს. ის ჯერაც წყლით იყო გაწურული.

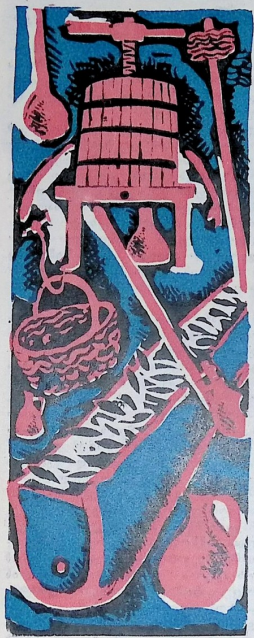
— ოღონდაც, — კვერი დაუკრა გრძელტარინმა მაწაწურმა, რომელითაც ეს-ის არის ქვევრი ამომშრალეს.

— ოღონდაც, — ამოიძახა მიწის სიღრმიდან ქვევრმა.

— ამ ამოფუღურობებულ მორს არ უყურებთ, კიდევ რომ დიდებულებს! მადლობელი იყოს, აკატრობას რომ არ მოაშორეს, — ჩაიქირქილა საწურავმა, იქვე, საწინახლის გვერდით, ხის სკამზე ამაყად წამოჭიმულმა.

— ერთი ამას დამიხედეთ! დიდი ხანია მარანში შემოდგი ფხვი და მარაქაში გაერიე? — მკვასედ მიასალა საწინახელმა თავის საშუაველ მტერს. მას შებდევ, რაც მარანში რკინის მანქანა გამოჩნდა, საწინახელში ყურძენს აღარ წურავდნენ და მას სხვადასხვა ჭირნახელის შესანასაღა იყენებდნენ.

— რა? ამოფუღურობებული მორიო?! — გაკაპასდა საწინახელი. — აბა, თვალები კარგად მოიფხვინებ, იქნებ ჩემს გათლილ-გამოყვანილ გვერდებსა სწუნობ?! უხეიროდ გამოჩორკნილი არ გვერო, ძველი ოსტატის მადლიანი ხელითა გარ გათლილი... ეპ, რამდენი ხნის ამბავია, მაგრამ ისე მანსოფს, თითქოს გუშინ იყო... მუვარეში ვიწარდებოდი, ამოტბილი მთელ ტყეს ზემოდან გადავცქეროდი, ორი კაცი ტანზე მკლავებს ვერ შემომავფენდ... ათას ხეში მე გამომარჩიეს. ბევრი ოფლი დაიღვარა ჩემს მოჭრავზე, რის ყოფით წამომამქციეს მიწაზე, გამომიგეს და გამომოხმეს, გული ამომიღეს, გარედანაც გამთალეს, სულ ღარივი გამომიყვანეს. მერე ტყეში დამტოვეს პირქვე დამხოლი. ქარმა და ყინვამ ტანში დამიარა, გამომაშრო, გამამატა... ახლა ტყიდან ჩემს გამოტანას არ იკით-

მოთხრობა

— უპ, ძლივს არ მოვიტყე სული?! — აღმოხდა ქანცმიღვეულ სარცხს. მას მთელი დღე ქვევრს ასეხინებდნენ. ვეება ჭურჭლის რეცხვაში გვერდები შემოსცვეთოდ.

უკვე რამდენიმე დღე იყო, მარანში სართლო სამზადისი გაერქდებინათ. ალაგებდნენ იქაურობას, რეცხავდნენ, ასუფთავებდნენ.

— ხურობა ხომ არ არის ხუთსაპალიანი ქვევრის გაწვრიალება! — თქვა სარცხმა კმაყოფილებით.

— თქვენ რა გენაღვლებოდათ მწუ-
რავების ჭაბან-წყვეტა, — ჩაილაპარაკა
საწურავემა მანქანამ.

— ეჰ, აბა ახლა რილას მაქნისი ვარ,
დღეს თუ სვალ აქურობას მიმაშორე-
ბენ. — დაიწუნუნა ღარმა.

— განა მე კი კარგი დღე მაღვას?! —
გაღმოსახა კანასზე ჩამოიღებულმა
წინლის ხელკალათმა. — რამდენი ხა-
ნია ვენახში განავარდნა აღარ მღირ-
სებია. დაანახარუნებენ რთველში რკინის
ვედროებს... გე გვიჩვენებია საკრფა-
ლო — არც წვეინი გასდის, არც მარცვა-
ლი გვეკარგება და არც ყურძენი იქლუ-
ბათ. მე თუ მკითხავთ, ეხარებათ კალა-
თების წვენა და ეგ არის.

— ვაი დიდასა! — შევხიანა თახჩი-
ლი ძველებური სასხლავი, დიდი ხნის
უქმად გდვინსაგან ჩაქანებული. —
განა მეც ამიტომ არ გამცავალს ამ დღე-
რივალ ვაზის მაკრატელში?! სასხლა-
ვად უფრო მარჯვეათ, იმას კი აღარ და-

გიდევენ, ლერწი რომ იქლუბა სხვლა-
ში...

— ჰაი, გიდი! სადღა აქეთ ჩვენნი
ყადრი, — დაირივლა მის გვერდით ყე-
ლიანმა ვოგრის ძაბრმა, — აბა, მე რო-
დისღა მიკარებენ ღვინის გადაღებაში?!
რკინის ძაბრებსა და საწურავეს დაუდ-
გათ დღე...

„ერთი ვერ მიმხვდარან, ამათი დრო
რომ წავიდა“, — გაიფიქრა ახალთ-
ახალმა სპილენძის საწურმა, რომელსაც
სულ ლაღაპი გაჰქინდა.

— ახ, ერთი ჩემი ძველი პატრონი

გააცოცხლა და აქ შემოხადე... მარა-
ნი მარანს რომ აღარა ჰკავს, — ცკვალ
აბუსუნდა საწნახელი, — რა არა შე-
მოგვიყარეს აქ... დაისომეთ ჩემი
სიტყვა! — ე მანდ გე გაბღენძლი
ღვინის კასრი რომ შეთოვარეს, იცო-
დეთ, კარგ დღეს არ დაყარის ქვე-
რებს...

— ღმერთმა ნუ მოგვასწორს! — ელ-
დანაკარგივით წამოიძახა სარცხმა.

— უწინამე წყალსაც წავალი! — მი-
აწყველა ხაბარმა.

— ვაი ჩვენს დღეს! — შეიცხდა
ქვერიდან ღვინის ამოსაღებმა სპილენ-
ძის ხელჩაფამ, თან ყელთან შემბული
გრძელი ხის ტარი შეაძრია.

— ვაი! — იგი მძლავრად ამოვიგმი-
ნა ქვევინა, რომ პირზე დაყარებული
სიბი პივის სარქველი მიღლა შესტუნა.

— ერთი თქვენცა, თავი ამატკივეთ
ამდენი წუწუნით! — წყრომით წამოი-
ძახა ტიკტორამ, რომელიც ხანგრძლივი
ხმარებისაგან საკმაოდ შეღანძლილიყო:
აქა-იქ ტყავი გასცვეთოდა, ხის მასრა-
პოლორტიც მორყეოდა.

„თქვენ იეთხეთ, თორემ მე მუდამ
გამოვდები“, — ფიქრობდა თიხის
ღოქი.

— არა, მე და ჩემმა ღმერთმა, მარა-
ნი მარანს აღარა ჰკავს, — არ იშლიდა
თავისას საწნახელი...

— ეჰ, რა ქვიფებს მოესწრებივარ ამ
მარანში! — გააწყვეტინა სიტყვა ტიკ-
ტორამ, — რა დროსტარება იცოდნენ!
ჭირახული აღებული და დაბინავებუ-
ლი, ქვევრზე პირთამდე ღვინით სავსე-
ჭამე და სვი! კარეთ თოვლი ბარდნის,
მუნხარში კი ცეცხლი გაუზუტებს...

გაი-
მოხიოდა სუფრა, მოაყრიდნენ საჭ-
მელს ოხრად, აბა, მოზრძანდით, სველ-
სველი დოქებო და გოზაურეთ, ხელა-
დებო და ჩაფურქო!

— კიდევ ვასოფარ ვისმეს? — გა-
მოერგა მარნის კუთხის მიღებელი
ყვლითგებელი გოზაური.

— ჰეი, მერქიფვე, ჩამოსახი დვი-
ნი — ასწია გალიციცივებული ჯამი
თამადამ, „თქმა იყოს და გაგონება“
გადააქრა სულუქვევრად ღვინო, „ასე
მტერი დაგვეცოცხლოს!“ ახლა სხვას გადა-
ულავდა ღვინიანი ზადია. სვამდნენ, გა-
დადიოდნენ ალავერდსა. ჰაი დიდასა,
რა ჯამების ტრიალი იყო!

— შენ გაიხარე! — აწკარუნდნენ
განჯინაში თიხის ჯამები.

— გახურებოდა სმა, გაძლიერდ-
ებოდა ღრეობა... ახლა ჯიხვები ჩამოიფ-
ლიდა სუფრასე...

— ვაი ბიჭობა უნდოდა ჩვენს გა-
მოცლას! — ჩაურთო თიხის ჩაფურამ.

— ისეთ სუფრულს შემოსძახებდნენ,
მარანს ზანჯარი გაჰქინდა... რა სჯო-
ბია ჭეჭვასა და ლხენას! — შეძახა ემ-

სმი შესულმა ტიკტორამ და ცმეცა-ცმე-
ვით დაუარა.

მარანში ქრიაშული ატყდა. ტიკტორა
ბუქნას უგლიდა, დანარჩენებზე მხიარუ-
ლად ექმუებოდნენ...

— კიდევ მოვა ჩვენი დრო! — ომა-
ხიანად შესძახა ტიკტორამ.

— მოვა, მოვა!

— მოგიშორებთ თავიდან ამ დაუპა-
ტიებელ სტუმრებს!

— აბა, დიაკარეთ აქედან!

— წინ წყალი, უკან მეწყერი!

„ნეტავ რამ გადარია, რა თავი იწი-
ყებოდა ამ ძველმეუბნებაში!“ — ჰკვი-
რობდა გაღვნილი საწურავი მანქანა.

— აჰ, ნეტავ ერთი ღვინით ყელი გა-
მასველებინა! — ნატრობდა მარნის კე-
დელს მისვენებული ქანცმიღული ტიკ-
ტორა.

მარანში კი ქრიაშული არ ცხრებო-
და. მხოლოდ ახლები იყვნენ გასუსუ-
ლები.

— მიშველით! მომეცა ამ საოხრ
თავმა! — აყვირდა უცერად ტიკტორა.

— დივითი! დივითი! — გაისმა შე-
ძახილები.

— დამანახვეთ, ერთი სული გაგაფ-
რთსობინო! — დაიძახა თავიშობდა
თიხის საგლესმა.

დაფრთხალი თავი აქეთ ეცა, იქით
ეცა, ბოლოს საწნახლის ქვეშ შეფარა
თავი.

— ამ სატიალემ ლამის მუცელი არ
გამომღარა! — ჰაქანებდა ნირწამს-
დარი ტიკტორა.

— დახე! წურუნავ ცომ გაგვითა-
მამად!

— ერთხელაც იქნება მოვიგდებთ
ხელში! მაგანე მაინც ვიყიტი ჯაგრს!

კიდევ დიდხანს ქოქოთებდნენ მარ-
ნის ბინადარნი. ბოლოს, როგორც ექ-
ნა, ჩამოვარდა მუედრობა. მხოლოდ
კანტი-კუტად მოისმინა თავის ფხა-
ვად.

— საწნახლის ქვეშ შემცობალი
წურუნა არცხილდა შეეცვალა სიმინდს.

მარნის სარკლებში კი უკვე შემოდ-
გომის დილა იჭყიტებოდა.

მოსწავლეთა

შეერთდეთ

ნადაურა
კურკენაძის
ხსოვნას

კლდედ აღიმართე მედგარი,
წეცაში დაღვე დაჩაჯად,
თუმც ბრძოლის ველზე არ იყავ
და არ გცმევია ფარაჯა,
მაგრამ გმირობა შესძელი,
მტკიცედ შემართე მარჯვენა,
მტერს შეუტეე მგზნებარედ
მოძმეთა გადასარჩენად.
გმირად გაწრილი გმირადვე
თუ ჩვენგან უცებ წახვედი,
შენს მარადიულ სავანეს
არ დაეღვეა მნახველი!

გიდეა ლუკაშა,
სოხუმის მე-6 საშუალო სკოლის VIII
კლასის მოსწავლე. რესპუბლიკური სა-
ბავშვო ბიბლიოთეკის ხელნაწერი უფრ-
ნალი „გაზაფხული“.

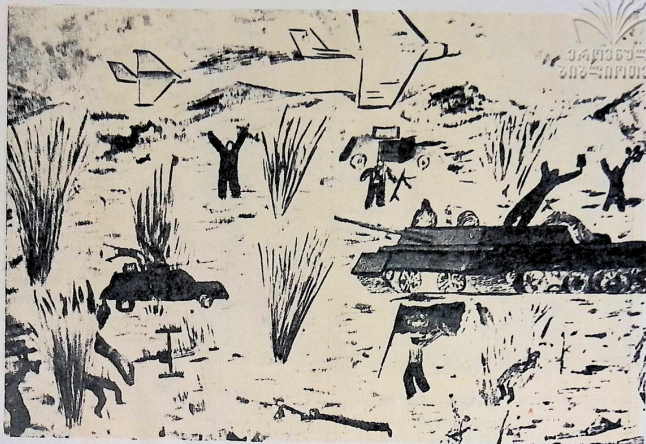
ჩ ვ ი ნ
ვ ხ ი დ ა ვ თ
მ წ ა ს .

განა
ორჯონიძემ,
თბილისის
28-ე საშუალო
სკოლის
V კლასის
მოსწავლე.

ბარძია.

სლაბა
ჯაბილი,
თბილისის
66-ე
საშ. სკოლის
IV კლასი.

ნატოს ველი, ნატოს წყარო

ბაკურიანში ერთ მწვანე მინდორს ნატოს ველს ეძახიან. ამ ველზე ერთი პატარა წყარო გადმოდის, რომელსაც აგრეთვე ნატოს წყარო ჰქვია. რატომ ჰქვიათ მათ ეს სახელები? — ამ კითხვაზე ვერავინ გამცა პასუხი და, მე კი, აი, ასე წარმოვიდგინე.

პატარა ნატოს, როგორც ყველას, უყვარდა მწვანე ველი, აქ კრფოდა ის ლამაზ ყვავილებს, წნავდა გვირგვინებს და დასდევდა ჭრელ პეკლებს. თუ დაიდლებოდა, ბალახებში გაინაბებოდა და შეჭხაროდა სიცოცხლეს. დედის ძახილზე უმალ წამოხტებოდა ხოლმე და ხტუნვა-ხტუნვით მიეგებებოდა. ჩავევრებოდა, ჩააკოცნიდა და კამაყოფილი შინისაკენ ერთად გასწევდნენ.

იმ სასწარელ დღესაც ნატომ მზიარულად მოიბრინა მწვანე ველი. ოცნებაში გადასული სიოს ჩურჩულმა გამოარკვია. შემერთალმა გვერდზე გაიხედა, შეანახდინა ლანდებმა თვალწინ გაუეღვა და სადღაც წარიტაცა. მწვანე ველზე ნატოს ჭრელ მანდის აფრიალებდა ქარი... გოგონა კი ოსმალეთისაკენ მიჰყავდათ თურქებს.

— ნატო, ნატო! — ამაოდ ეძახდა მწვანე ველზე დედა გოგონას, მერე ჩამოჯდებოდა და ცრემლად იღვრებოდა... ცრემლები დაეუბდა, დაეუბდა და ერთ მშვენიერ დღეს წყაროდ იშვა! აი, ამიტომ ეძახიან ამ მწვანე მინდორს ნატოს ველს და წყაროს კი — ნატოს წყაროს.

წითელარბიელი.

კომე რუხაძე,
თბილისის 66-ე საშ. სკოლის
IV კლასის მოსწავლე.

ღინანა ობოლაძე,

გალის შ. რუსთაველის სახელობის I-ლი საშუალო სკოლის IX კლასის მოსწავლე. რესპუბლიკური საბავშვო ბიბლიოთეკის ხელნაწერი ჟურნალი „გაზაფხული“.

ვარდ-ყვავილების სუნით გაქედნილი მაისის შუა რიცხვები იდგა. მწვანე ქათიბით მოსილი არაგვისპირები საპატარძლოდ მორთულიყვნენ. საქართველოს სამხედრო გზით მიმქროლავი ავტობუსის გამაყრუებელი ხმა დაუდგარი არაგვის გუგუნს უერთდებოდა და სადღაც შორს, კლდოვანი მთების ორწოხებში ინთქმებოდა.

ის-ის იყო გავიქროლეთ მღვთის პატარა ხიდი და შეეუღლებით ჯვრის უღელტეხილის შედმართს, რომ ცა ღრუბლებით გაიჭედა, ხეობამ შუბლი შეიკრა, მთებმა შავი თავშლები მოიხიფეს. ციფმა ნიაფმა საიდანღაც ნაცრისფერი ნისლები მოათრია და არაგვის ხეობას გადააფარა.

მგზავრებით გაჭედილი მანქანა ძლივ-ძლივობით მიიწედა წინ.

ის იყო უკანასკნელი მოსახვევი უნდა დაგვეძლია, რომ მოულოდნელმა თოვლმა და ქარმა მანქანის შუშებით გათოშა და ზედ ყინულის ნახატები გამოიყვანა.

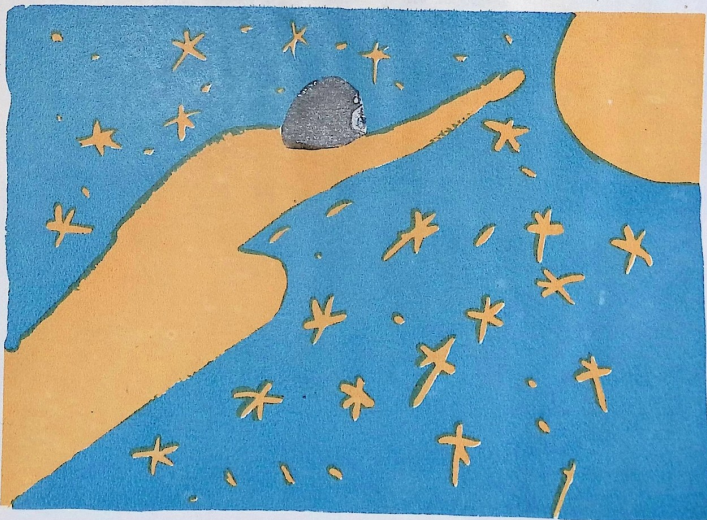
მძღოლმა მანქანა დაამუხრუჭა. გაიღო ავტო-

ბუსის წინა კარი და ცნობისმოყვარეობით გარეთ გამოვიშალეთ. ჩვენს წინ მანქანების მთელი კოლონა გამწვრივებულებო და საყვლოაწეული მგზავრები წინ და უკან დაბაკუნებდნენ. უცებ ცხვრის გაბმული ბლავილი მოგვესმა. ფარა საზაფხულო საძოვრებისაკენ მიემართებოდა, მაგრამ ქარმა და თოვლმა ამათაც გადაუღობა გზა. საცოდავი ბატკნები მანქანების ქვეშ ძვრებოდნენ გასათობადა.

ბრეე, ვაჟაკური იერის მქონე მესვარეები ლომებოვით ტრიალებდნენ, ქვეყნის დოვლას დაღუპვისაგან იფარადნენ... როგორც მთას სჩაევივა, მალე ცამ ისევ მოიწმინდა პირი, ნისლი აიკრიფა და მზემ თავისი უხვი სხივები მძივებოვით გაღმოგაყარა: — გზა ხსნილია, მშვიდობის მგზავრობას გისურვებთ!

თამაზ წიკლაური,

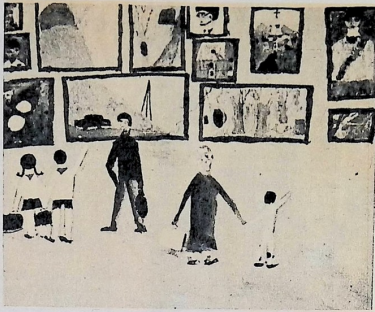
ქ. ორჯონიკიძის ქართული საშუალო სკოლის IX კლასის მოსწავლე.

ქ მ ს მ ს ი.

მონა
ზაბაფილი,
ქალაქ
ორჯონიკიძის
ქართული
სკოლის
VII
კლასის
მოსწავლე.

პანტომიმები
 ბ. მალაოვლი
 თბილისი
 85-ე საშ. სკოლის
 III კლასი.

შეპირდგომის სკოლა
 იერონიმი
 ბინდი დასდგომით მთებს,
 ნისლით იბურავენ პირს,
 თვალი დახუჭავს მზეს,
 მთელი დღეებია წვიმს.

ირგვლე ყველაფერი დუმს,
 მხოლოდ ხეებს ხელა ჰხრის
 ქარი, არ იტყვავს გულს,
 მანიც აღმა-დაღმა წვიმს.

ღრუბლებს დაუფარავს შავს,
 ცაზე სამყოფელი მზის,
 აღარ გადაიღრ, კვლავ
 წვიმს, წვიმს, წვიმს.

ლალი ზიზანაშვილი,
 თელავის რ-ის სოფ. იეალოის
 საშუალო სკოლის X კლასის
 მოსწავლე.

ჩიკაპი. სისარული

გაზაფხულის მშვენიერი დღე იყო. მაგრამ ნა-
 შუადღეზე, უცებ, ღურჯაი და შავმა ღრუბლებმა
 დაფარა. მზე მიიმაღა. ცოტაც და წამოუშინა სე-
 ტყვამ. ფრინველებმა და ცხოველებმა თავიანთ
 სამაღალებს მიაშურეს.

სამარლო სამფერა იამ კი რით უშველოს თავს?
 ის ხომ ვერსად ვერ გაეცევა სეტყვას!
 ქარმა ხეს ტოტი მოსტეხა და კინაღამ სამფე-
 რას დაეცა. პოი, როგორ შეეშინდა საცოდავს!

უეცრად, თავის ახლოს აწრიალებულ ჭიან-
 ჭველას მოჰქარა თვალი. იას ჭიანჭველა ძა-
 ლიან შეეცოდა და თავისი სამფეროვანი ფოთ-
 ლები გადააფარა. ამასობაში მიწაზე დახვავებულ-
 მა სეტყვამ დნობა იწყო, გაჩნდა დვარები. დვარ-
 რის ერთი პატარა ტოტი სამფერა იასაც მისწე-
 და და ფესვები გაუშვილა. ძლივსღა იდგა ფეხ-
 ზე. იას ცარებლები გადმოუგორდა, მწარად ატირ-
 და.

როგორც იქნა, სეტყვამ იკლო, შემდეგ კი სულ
 შეწყდა. დვარებიც დაიწრიტა.

გადარჩა, გადარჩა სამფერა ია! როგორ უხარია
 საცოდავს, მაგრამ თავს ძლივსღა იხარებებს. ძირს
 რომ დაიხედა, ჭიანჭველა აღარსად ჩანდა. „ნუთუ
 ისე წავიდა, არც დამემშვიდობა?“ — გულო
 მტკინა იას.

ცოტა ხნის შემდეგ სამფერა იას ჭიანჭველების
 მთელი რაზმი მოადგა. მათი თანამოძმის გადარ-
 ჩენისათვის მადლობა უძღვენეს და მიწის მიწელი
 გროვა მოხიდეს მის მიშველ ფესვებზე დასაყრე-
 ლად.

უსაზღვრო იყო სამფერა იას სისარული, უხარ-
 როდა, რომ თვითონაც გადარჩა და ამდენი მე-
 გობარეც შეიძინა.

თამარ ციხინაძე,

თბილისის ი. ა. კომენტის სახელობის 24-ე
 საშუალო სკოლის VI კლასის მოსწავლე.

ბრიყვული პესუნი

შუა ალობა იყო. გლეხები ბეჯითად მუშაობდნენ მიწაში. ერთობი ბიჭი კი ხის ძირში იწვა და საბერველით ქმნიავდა. ერთბა გლეხმა ხელი წაჰკრა და გააღვიძა: — არა გრცხვებია, შე ზარმაცო, ყველა მუშაობს; შენ რა ძილქუში დაგაწყო? მამ შენისთანა უქნარას მზის სხივები უნდა დახაათოღუსო?
 — ძია კაცო, სწორედ ამიტომ ვწევარ ხის ძირში.
 — როცა შიმშილით სული ამოგებრება, წაიღი და მერცე იძი-
 ნეო. — მიუეო გლეხმა.

მეტრო „რუსთაველი“
 მოედანი.
 სლაპა ჯაყელი,
 თბილისის 85-ე საშ. სკოლა. IV კლასი.

გერმანულიდან თარგმანა
 გულნარა ჯიშინაშვილი,
 თიანეთის რაწვლიანი სკოლის
 VIII კლასის მოსწავლე.

ლიტერატურა

პარპალი ბაიბარი
ციხვეფერი ფინჯანი

ამ წიგნის დამწერი, გამომგონებელი საბჭოთა მწერალი პარპალი გაიბარი ფრონტზე დაიღუპა 1942 წელს. გაიბარმა ორ დიდ ომში — სამოქალაქო და სამამულო ომებში მიიღო მონაწილეობა და მთელი თავისი ცხოვრება თქვენი ბედნიერებას შესწირა.

გმირული ბიოგრაფიის მწერარალს ახალი თაობებისათვის, რასაკვირველია, ბევრი ექნებოდა მოსათხოობი. გაიბარის მოთხრობები: „სკოლა“, „მედლის ბედი“, „თემური და მისი რაზმი“, „ჩუკი და გეკი“ და მრავალი სხვა საბჭოთა ბავშვების საყვარელ ნაწარმოებებად იქცა.

ხალისიანი, წარბაძვი მოთხრობა „ციხვეფერი ფინჯანი“, რომელსაც ახლა წაიკითხავთ, შეგაყვარებთ მშობლებს, მრავალრიგადანაბალ უფროს აღმზანებს, შეგაყვარებთ სამშობლო ქვეყანას და გაგაღწეობთ მის გმირულ რევოლუციურ წარსულს.

ეს წიგნი თარგმნა თქვენმა საყვარელმა პოეტმა მურმან ლტენაძემ, მხატვრობა კი თ. მიჩიზაშვილს ეკუთვნის.

შურამ ხარაიძე

სიხვეფერას ავტოგრაფი

კენგურუს, უირაფს, აქლემს, სპილოს, სირაქლემას, ცულულტ მაიმუნს და ყველა კეთილ გა-

რეულ ცხოველს ამ მოთხრობა-წაღარში მოუყრია თავი.

თუთიუშუცი აქა ბრანდებ, კინიფელაჟი, კრიბინაც.

ბავშვები, გურამ ხარაიძის წიგნი — „სიხვეფერას ავტოგრაფი“ გაგაცნობთ, რომელი ქვეყნის ბინადარნი არიან ისინი, რამდენ ხანს ცოცხლობენ, ან რით იკვებებიან. წაიკითხეთ ეს მოხდენილი იუმორით დაწერილი წიგნი. ვფიქრობთ, მოგეწონებათ.

შურამ ხარაიძე

„წაღარული“

მდინარე წყალწითელა იმერეთის გორაკებს შორის ჩამობის.

ერთხელ თურმე ამ მდინარეს დიდი სირცხვილი უჭამა თქვენი კბილა გოგოსთან და გაწითლდებოდა. სწორედ ამაზე ვიამბობთ „შურამ ხარაიძე მოთხრობა „წყალწითელაში“. პატარა კიკილოს ამბავიც წაიკითხეთ, უფინია რომ ჩაუტანა ქალაქელ გოგობიებს ბევრი საჭმლო სხვა მოთხრობებიც მოგეწონებათ. ისინი ხომ თქვენთვის დაწერა ახალგაზრდა მწერალმა.

შურამ ხარაიძე

„წყალწითელა“

„შევიძლია ამისხნა, რა არის უსადღნო ტელუგრაფი?“

„იოლი საქმეა. წარმოიდგინებოდალან გრძელი ძალი, რომელიც ბერლინიდან ლაფციგამდე სწვდებოდა. თუ ძალს ბერლინიში კუდს მოუხრეს, ლაფციგამდე დაიყუებებს.“

„მე გავიგე, მაგრამ უსადღნო ტელუგრაფი როგორია?“

„ზუსტად ასეთივე, ოლონდ უძალილი!“

„გუშინ ათი მეტრი სიმაღლის კიბიდან ჩამოვვარდი“, — ჰყვებო პანსი.

„რას ამბობ მერედა, არ დაშაკიდი?“

„არა, არაფერი არ მომსვლია.“

„ეს შეუძლებელია.“

„იცი, მე პირველ საფეხურზე ვიღებ.“

პატარა პანსი ძილის წინ ფეხებს იბანს, უცებ დედას ეკიობება: „დედა, გიხარია, რომ ტყენი არა ვარ?“

დედა ყოყმანით უპასუხებს: „კი, რა თქმა უნდა.“

„მეც მიხარია. მაშინ ხომ ოთხი ფეხის დაბანა მომიწევდა!“

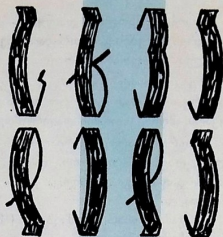
მასწავლებელი ეკითხება ერთ მოსწავლეს, რომელიც წინა დღეს ოპერაში იყო: „მომღერლებმა კარგად იმღერეს?“

„მე მგონი, არა, რადგან ხშირად გამეორება უხდებოდათ.“

პიონერებმდგანელი: „ვალტერი, რატომ მოგაქვს შენ ერთი აგური, როცა სხვა ბიჭებს ორ-ორი მოაქვთ?“

ვალტერი: „მაგათ ორჯერ წასულა ეზარებათ!“

გერმანულიდან თარგმნა მარინა გალაშვილმა.

მონობრება

— როცა გავიზრდები, სკოლაში არ შევალ! — უთხრა არტემმა დედას. — არა, დედა? — ნუ შეხვალ, — უბასუხა დედამ. — სკოლაში რა გინდა. — რა მინდა? რა და... არაფერი! სკოლაში რომ ვიარო, ჩემზე იხალდელებ. ჰოდა, არ შევალ.

მაგრამ ზაფხული რომ მიიწურა და არტემს შევიდ წელი შეუკრთულა, დედამ ხელი ჩააჭიდა და სკოლაკენ წაიყვანა. არტემს უნდოდა, დედას გასალტომოდა, მაგრამ ხელი ვერ გააშვებინა. დედა აქამდე ხელს სათუთლად ჰკიდებდა, ახლა კი მაგრად მჭირა.

— კარგი, — თქვა არტემმა, — რახან ასეა, შინ მალე წამოიკლ. არა, დედა? — მაშ რა, — უბასუხა დედამ. — ცოტას ისწავლე და წამოხვალ.

— სულ ცოტას ვისწავლი და წამოვალ, — დავთანხმდა არტემი. — შენ კი არ ინადვლო!

— არ ვინადვლებ, შეილო, არ ვინადვლებ.

— არა, გირჩინებ, ცოტა ინადვლო, — უთხრა არტემმა. — თორემ დავაიწყებდები. კუთხიდან კი სათამაშოებს ნუ ალაღებ: დაგბრუნდები თუ არა, მაშინვე თამაშს დაიწყებდა. სულ სირბილით წამოიკლ.

— მე კი მოვიცილ და ლაივამებს გამოვიცხოვო. — შეჰპირდა დედა.

— მაშ მომიცილე? — გაუხარდა არტემს. — ეჰ, რა დარდი გაგიჩინებ! რამდენ ხანს უნდა მიოკლო იკოლე, არ იტბრო. ნურაფრისა გვიმინა. ჩემს მოსვლამდე არ მოიკლი, როგორმე გაძელო.

— კარგი! — გაეცინა დედას. — როგორმე გავძლებ, საყარაოლო, არ მომკვდები!

— ისუნთქე და მოითინე, მაშინ არ მოკვდები, — უთხრა არტემმა, — ნახე მე როგორ ვსუნთქავ, შენც ასე ისუნთქე.

დედამ ამოიხარა, შეჩერდა და შეილო წინ გაახედა. იქ, ქუჩის ბოლოს, მთლად ახალი, დიდი, ძელური სკოლა იდგა. სკოლას მთლიან ზაფხული ამწვანებდნენ. იმის იქით კი მშობი, ფოთლოვანი ტყე იწყებოდა. სკოლაშივე ჯერ კიდევ იარაგ მანძილი ჩრებოდა, ქუჩის პირას ათი თუ თერამეტეი სახლი იყო ჩარჩობილი.

— ახლა მარტო წადი, — უთხრა არტემს დედამ. — შენით სიარულს უნდა მიეჩვიო. სკოლას ხომ ხედავ?

— არტემაც ვერა ვხედავ, აგერ არ არის!

— მაშ წადი, არტემოუყო, მარტო წადი. მასწავლებელს გაუჩინე, სკოლაში ჩემს მაგივრობას ის გაიფიქვს.

— არტემი ჩაფიქრდა.

— არა, შენს მაგივრობას ვერა გამოიფიქვს. — თქვა ხმადაბლა. — ის ხომ უცხოა.

— როცა მიეჩვიევი, ისიც ახლობელი გახდება. აბა, წადი.

დედამ არტემს შობლზე აყოცა. არტემი გზას მარტო გაუჩინა.

კარგა მანძილი რომ გაიარა, უკან მიიხედა. დედა ისევ იქ იდგა და მისკენ იყურებოდა. არტემს (ყრბლები ყელში მოუბჯინა. უნდოდა, დედისკენ გაბრუნებულიყო, მაგრამ კვლავ გზა განავტოდა, რომ არ ეწყვიდებინა. დედასაც ერთი სული ჰქონდა, შეიღოს დასწყეოდა, ხელი ჩაეჭიდა და შინ წაეყვანა, მაგრამ მხოლოდ ამოიხარა და შინისკენ მარტო წაიქცა.

— არტემმა ცოტა ხანს აიარა, მერე შეჩერდა და კვლავ უკან გაიხედა, რომ დედისთვის ეთხილავა (მეჩიხდა, მაგრამ დედა აღარსად ჩანდა.

რადის იზმდა, გზა მაართამ განავტოდა. თუმცა, ცრემლი გეარა შეეცა და ატირდა. ამ დროს მისკრში ბატმა თავი გამოყო, დაიყვირა, შარხლის ტოტზე მისწვდა და ნისკარტში ცოტა ხორციც მოიჭია. არტემმა ბატს თავი დააღწია და მოკურცხლა. „სახარული გარეულო ფრიგულეები დამეჩიხენ, არწივებთან ერთად რომ ცხოვრობენ“, — დაასკვნა ბიჭმა.

მეორე ეგოს ქვიშაში ბლა იყო და არტემმა ბანჯეგლოიანი, ძალიან ძურწამიკრული ცხოველი დანიხა. ცხოველს არტემისკენ ზურგი ჰქონდა მი-

ქცეული, მაგრამ მრისხანება მაინც ეტყობოდა.

„რა უნდა იყოს? ვაი თუ მგელია!“ — გაიფიქრა არტემმა და იქით გაიხედა, სათაყ დედა წაივდა, — ხომ აღარ მოჩანს, მგელი არ გაიკიდოსო. დედა აღარსად ჩანდა, ალბათ უკვე შინ მივიღოდა. არტემმა შევებით ამოისუნთვა. მგელი ღელას ვეღარ შეჰპასო. თუცა ბანჯეგლოინმა ცხოველმა თავი შემოაბარუნა და კბილები უხმოდ დაკრიჭა.

— არტემმა ძალიან ეუჩიკა იცნო.

— ეუჩიკა, შენა ხარ?

— დ-დ-დ! — უბასუხა მგელ-ძალღმა.

— აბა, ერთი მომიკრიე! — უთხრა არტემმა. — გაბლებ ერთი და მომეკრიე! იცი, რა დღეს დაგაწყევ? მე სკოლაში მივლავა! აგერ ჩუჩის ბოლოს მოჩანს!

— მშმ, — მორჩილად ჩაიდრინა ეუჩიკამ და კული გაეჩიკინა.

— ეჰ, სკოლა ჯერ კიდევ შორსაა! — ამოიხარა არტემმა და გზა განავტოდა. უცებ ლოყამა რაღაც დაეძვრა, თითქოს შეიკო და მყისვე უკან გამოხტა.

— ეს ვიღაა? — შეკრთა არტემი.

— ეგვა ამ იყოს თორემ, ისეთს მოგატყობ... კერ ხელდა, მოწყვე რომ ვარ და სკოლაში მივლავა?

ირგვლივ მიმოიხედა, მაგრამ ვერავინ დაინახა. მხოლოდ ერთი აშრიალედა ჩამოცვენილ ფოთლებს.

— მეგობარე? — თქვა არტემმა. — თუ შრი ვაქვს, აბა, დამეხანხე!

მიწაზე დიდი ხოჭო ეგდო. არტემმა ხელში აიყვანა და მერი ძირხვევის ფოთოლზე დასვა.

— ქარმა გამოგაქანა და იმტომ დამეკახე? იცოტებო ახლა, იცოტებო, თორემ მალე დაზამორდება.

თუკა ეს არტემმა და სკოლისკენ მოკურცხლა, რომ არ დაეკვიანა. ჯერ ლობის ვეგრდით ბილიკზე გარბოდა. მაგრამ ლობის იქით რაღაც ნადირმა ამოიშვინა და თქვა: „ოფრეუქი!“

— დამესხენ, შენთვის არ მკაოლა!

— უბასუხა არტემმა და შუა ქუჩაში გადავიდა.

სკოლის ეგზოში მაგვიგობი ისხდნენ. არტემი მათ არ იცნობდა, სხვა სოფელდან იყვნენ მოსულნი. ალბათ დიდად ხანა სწავლობდნენ და ჰკვირებო

ოცენ, რადგანაც არტიმმა მათი ნა-
ლაპარაკევიდან ვერაფერი გაიგო.

— იცი, შავი შრიფტი რანაირია? —
ეკითხებოდა ერთი ბიჭი მეორეს.
ორი ბიჭი განზე გამდარაიყო და
საუბრობდა.

— ათანასე მასწავლებლებმა ხორ-
თუმბიანი მწერები გვიჩვენა, — უთხ-
რა ერთმა მეორეს.

— ჩვენ ხორთუმბიანი მწერები
უკვე გავიარეთ და ფრინველები და-
ვიწყეთ, — თქვა მეორემ.

— თქვენ მხოლოდ დაიწყეთ, ჩვენ
კი ფრინველების გადაფრინაც დავას-
რულეთ. — უთხრა პირველმა.

„მე კი არაფერი არ ვიცი. — გვი-
ფიქრა არტემმა, — მართო დედა მი-
ყვარს! მირჩევნია შინ დაგბრუნდე!“

ამ დროს ზარი აწყვილდა. სკო-
ლის კიბეზე აპოლინარია მასწავლე-
ბელი გადმოვდა და, როცა ზარი ჩა-
ჩუმდა, თქვა:

— გამარჯობათ, ბავშვებო. აქ მო-
დით, ჩემთან მოდით.

ბავშვები სკოლაში შევიდნენ.
ეზოში მხოლოდ არტიმი დარჩა. მას-
წავლებელი არტიმთან მივიდა და
ჰკითხა:

— შენ რაღა უღატაკა? ხომ არ
გემშინია?

— მე დედა მინდა, — თქვა არ-
ტიმმა და სახეზე ხელები აიფარა. —
ჩქარა შინ წამიყვანე.

— არა, არ წავიყვან, — უპასუხა
მასწავლებელმა. — სკოლაში დედა
მე ვაჩ!

მერე დასწვდა, ხელში აიყვანა
და სკოლისკენ წავიდა.

არტიმმა მასწავლებლის გაუბედა-
ვად შეხედა. ერთი უცუტე, მასწავ-
ლებელი რანაირი ყოფილა — პირ-
ფეთქი, კეთილი... არტიმს ისე უცუ-
ტედა, თითქოს თავდაც პატარაა და
სათამაშოდ იწვევს. თანაც დედა-
მისივე თბილი პურისა და ახალმო-
თბილი ბლახის სუნი ასდიოდა.

კლასში მასწავლებელმა არტიმს
მერხზე დასმა დაუპირა, მაგრამ შე-
შინებული არტიმი ზედ მიეწემა და
აღარ მოსცილდა. მასწავლებელი მა-
გილას მიუჯდა, არტიმი კალთაში ჩაი-
სვა და გავიეთილის ჩაბარება და-
იწყა.

— ერთი ამ ნებეირს უყურე, კალ-
თაში როგორ მოკალათდა! — თქვა
ერთმა ბიჭმა.

— მე ნებეირი არა ვარ! — უპასუ-
ხა არტიმმა. — არწივმა ნისკარტი
ჩამკრა, დაჭრილი ვარ.

მერე მასწავლებლის კალთიდან ჩა-
მოხტა და მერხს მიუჯდა.

— აბა, მაჩვენე, სად ხარ დაჭრი-
ლი! — უთხრა მასწავლებელმა.

— აი, აქ! — არტიმმა ფიხი აჩვენ-
ა, სადაც ბატმა ნისკარტი წაატანა.
მასწავლებელმა ფიხი გაუსინჯა.

— გაყვეთილის დამთარებამდე
გაძლებ?

— გავძლებ, — შეპირდა არტიმი.
მასწავლებელმა გაყვეთილის ჩატა-
რება განაგრძო. მაგრამ არტიმი მის
ლაპარაკს ყურს არ უღებდა, ფანჯ-
რიდან თეთრ ღრუბელს გასკვირო-
და. ღრუბელი მშობლობური ჭოხისა-
კენ მიცურავდა, სადაც არტიმს დედა
ეგულეობდა. ნეტავი ცოცხალია?
ხომ არაფერი დეემართა. აი, დარია
ბებია ხომ გაზაფხულზე უცაბედად
მოკვდა. აბა, ვინ ელოდა, რომ მოკვ-
დებოდა! ანდა, იქნებ მათ ჭოხს ცეცხ-
ლი წაეკიდა. განა ცოტა რამ ჰქვია?
არტიმი ხომ შინიდან დიდი ხნის წა-
მოსულია...

მასწავლებელმა ბიჭს შეფოთება
შეამჩნია და ჰკითხა:

— არტემ ფედოროვი, რაზე ფიქრობ, ყურთა რატომ არ მიავლიბ?

— ეშინია, ჩვენს სახლს (ვიცხლი არ წყვილილს).

— არ წყვილებია, კოლომოკრეობაში ხალხი ფხიზლადია, ჩააქრობინ.

— უჩემოდ ჩააქრობინ? — ჰკითხა არტემმა.

— უშუალოდ ჩააქრობინ.

გავეთილი როგორც (იღ) დამთავრდა, არტემი კლასიდან გვიარდა და შინ გაეცემა დაბაირა.

— მოიცა, მოიცა, — შეაჩრა მასწავლებელმა, — საღ მიდიხარ, შენ ხომ დაქროლი ხარ?

ბავშვები კი ახმაურდნენ:

— ამას უუყურე, ხეიბარი ვარო, და როგორ ვაბინა?

არტემი კართან შეჩერდა. მასწავლებელი მივიდა, ბელში აიყვანა და თავისი ბინისაკენ წაიყვანა. მისი ბინა სკოლის შემობამივი იყო, მაგრამ შესასვლელი მეორე მხრიდან ჰქონდა. დაქროლებულ ოთახში ყვავილების სურნელი იდგა, კარადმი ქურჩული ოღნავ წყრიალებდა, ყველაფერს მზრუნველი ხელი გრჯობოდა.

მასწავლებელმა არტემი სკამზე დასვა, ბატონგან დაკორბილი ფეხითილი წყლით მობანა, შეჩერებულული ადგილი თეთრი ღობიანდით შეუხვია და უთხრა:

— დედაშენი როგორ შეწუხდება... ოპ, როგორ მწუხრდება!..

— არაფერიც არ შეწუხდება, — უპასუხა არტემმა. — ახლო ლავაშებს მივხობს.

— არა, მწუხრდება. იტყვის: არტემი სკოლაში რატომ გაიგზავნენ? აბა, იქ რა აკეთა, არაფერი უსწავლიათ. იფიქრებს, რახან ასე მომატყუა, მაშასადამე, არ ვუყვარვარო და ატრობდება.

— მართლა? — შეეშინდა არტემს.

— აბა, რა! მოდი, ახლო ისწავლე!

— სულ ცოტას ვისწავლი. — თქვა არტემმა.

— კარგი, სულ ცოტა ისწავლე, — დედაშენმა მასწავლებელი. — აბა, დაქროლი, წასვლის დროს!

მან არტემი კვლავ ხელში აიყვანა და კლასიკენ წავიდა. არტემს მიწაზე დაეცემისა შეეშინდა, მასწავლებელს მიეკრა და ისევე ის კითხილურებელს იგარძნო, დედამისს რომ ასწავლებდა იგარძნო, დედამისს რომ ასწავლიდა. უცხო თვალები იღ სულ ახლოდან ისე თბილად უცქერდნენ, თითქმის არტემს დიდი ხანია იცნობებენ.

— „სამშენ არაფერია“, — გაიფიქრა არტემმა.

მასწავლებელმა საკლასო დაფაზე ერთი სიტყვა დაწერა და თქვა:

— ასე იწერება სიტყვა დედა.

მერე მოწაფეებს დააეცა, რომ ეს სიტყვა რვეული გადუქრობათ.

— ებ დედაჩემია? — ჰკითხა არტემმა.

— ჰო, დედაშენია, — უპასუხა მასწავლებელმა.

მამშინ არტემმა თავის რვეულში გულმოკდინდ დაიწყო ისეთივე აბუბის გამოყვანა, როგორიც დაფაზე ხეული. ბევრს ცდილობდა, მაგრამ ბევრი არ ემორჩილებოდა. არტემი ხელს აქებებდა, კარგად დაწერო, მაგრამ ხელი თავის ნებაზე დასერილობდა და მისი ნაცლანი ღვდა ოღნავადც არ ჰკავდა. გაკულოსებულ არტემი ზედზედ შეიკონიებულად წერდა ოთხ ასოს, რომელსაც დედაშენი უნდა გამოესახა, მასწავლებელი კი სიხარულის გამოხატვული თვალს ახ აცილებდა.

— ყოჩაღ! — უთხრა მასწავლებელმა, როცა ნახა, რომ არტემმა ასოები კობტად, თანაბრად გამოიყვანა.

— კიდევ მასწავლე! — სთხოვა არტემმა. — ის რა ასოა, (იხენის ნაღ) რომ ჰკავს?

— ი. — უთხრა მასწავლებელმა.

— შავი შრიფტი რაღაა?

— მსხვილი ასოებია.

— გავერღებო? — ჰკითხა არტემმა. — მეტს აღარ მასწავლეო? კიდევ მასწავლე!

— ერთი ამას უუყურე, რატომაც არ გასწავლი? — გაიღიმა მასწავლებელს. — დაწერე.

მან დააბნე დაწერა: სამშობლო. არტემმა რვეულში სიტყვის გადწერა დაიწყო, მაგრამ უკლებ აიხიანა. ქუჩაში გულის წამლები, საზარელი ხმა გაისმა: „მე-უ-ი!“ მერე თითქმის მიწიდან ამოიჭრა ყრუ ბუბუბი: „უ-ი!“

არტემმა ფანჯრიდან უზარმაზარი ხარის შავი თავი დანიანა. ხარმა არტემს ჩასისლინებულ ითაოთ გადმოხედა და სკოლისკენ წამოიხიანა.

— დედა! — შეეკვირა არტემმა. მასწავლებელმა ბიჭი ხელში აიყვანა, მკერდზე მიიკრა და უთხრა:

— ნუ გეშინია, ჩემო პატარავ, ნუ გეშინია. შენს თაის არაის დავანებებ, ვინაოდ ვერაფერს დაგმთავებ...

— უ-უ-ი! — დაიბლაღო ხარმა.

არტემმა მასწავლებელს კისერზე ხელი შემოკვლო. მასწავლებელმა კი თავზე ხელი დააფარა და თქვა:

— ხარის ახლავ ვეკვირდები!

არტემმა არ დაუჭერა.

— ეპ, შენ ხომ დედა ახ ხარ!

— ვარ, ახლო დედა მე ვარ!

— გავ დედა ხარ? იქ დედაჩემია დედა, აქ კი შენა ხარ?

— ჰო, მე სხვა დედა ვარ!

საკლასო ოთახში მთლად გამტვრილი, შორტანში ბერიკაცი შემოვიდა, მასწავლებელს თავი დაუკრა და თქვა:

— გამარჯობათ! ბურახი ან წყალი ხომ არ გექნებათ? პირი გამიშრა...

— ეინა ხართ, საიდან მოდიხართ?

— ჰკითხა მასწავლებელმა.

— შორიდან მოვდევართ, — უპასუხა ბერიკაცმა. — ნდავლ ხარებს ჩასაბარებლად მიეგრეებით. ხომ გესმით, როგორ მოგიპოვებ? რეკურები არიან ნაშედილი..

— მე თქვენმა ხარებმა ხომ შეიძლება ბავშვები დავგისახიროს!

— უთხრა მასწავლებელმა.

— ეგ როგორ იქნება! — იწყინა ბერიკაცი. — მე რილას მაქნის ვარ? ბავშვებთან მივუშვებ?

მეხანბრემ ავთხობ ნაღული წყალი დოლა. თითქმის ჩაანახივრა. მერე ახვიდან წითლი ვაშლი ამოიღო და არტემს გაუწოვდა.

— აბა, შევაქე. — უთხრა და წაყვიდა.

— სხვა დღეები კიდევია მყავს? — ჰკითხა არტემმა მასწავლებელს. — სხვაგან, შორს...

— გყავს, — უპასუხა მასწავლებელმა. — ძალიან ბევრი გყავს.

— ბევრი დედა რად მინდა?

— ხარმა რომ არ გეჩინოს, მთელი ჩვენი სამშობლო შერი დედაა.

მაღუ არტემი შინ წავიდა. მეორე დღეს კი სკოლაში წასასვლელ დილადრიანად გაეშხვდა.

— საღ მიდიხარ, ჩერი ადრია. — უთხრა დედა.

— იქ მასწავლებელია! — უპასუხა არტემმა.

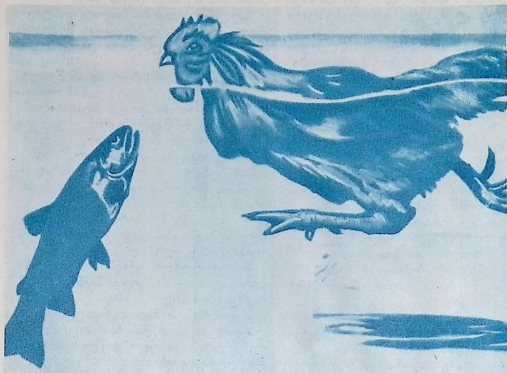
— მერე რა, მასწავლებლები გულკეთილია.

— აღბათ ჩემზე, უკვე ნაღვლობა, — თქვა არტემმა. — უნდა წავიდე. დედა დიხარა, შვილს აკოცა და უთხრა:

— წადი, წადი, ისწავლე და დიდი კაცი გამეზარდე!

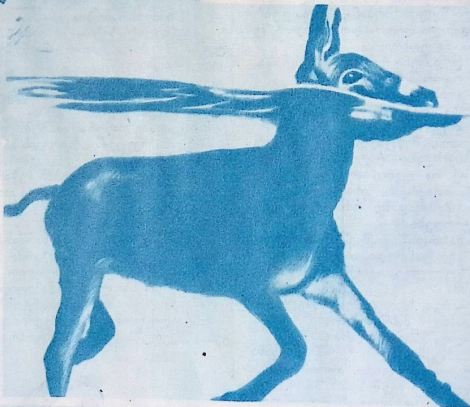

ვინ მიიჯობა სუდავს

მათ არ სჭირდებათ ცურვის სწავლა: ცურვა დაბადებიდანვე შეუძლიათ. როცა ხევა გზა არა აქვთ, ისეთი ცხოველებიც კი ცურავენ, რომელთაგან ამას არაფრით არ მოელოდი. მაგრამ ფოტოგრაფები არ ტყუიან და თქვენ თვითონ შეგიძლიათ დარწმუნდეთ, რომ ბევრი ხმელეთის ცხოველი კარგი მოცურავეა.

ერთ-ერთ სურათზე ჩვენ ვხედავთ ჩიჩორს. მას ტანში შიშის ქარმა და-

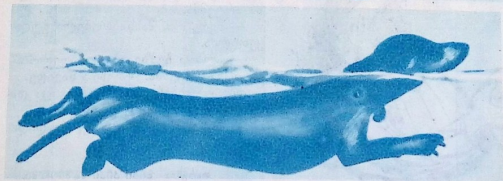

ურა, როცა თავის სიცოცხლურ მიტრეულად აღმოჩნდა წყალში, მაგრამ შიში მალე დასძლია. ეტყობა, ჩიჩორი თვითონაც ვაეფრებებულა: თურმე ცურვა შემძლებია, რასაც აქამდე ვერც კი წარმოვიდგენილი.

კატა მინცლამინც კარგად ვერ ცურავს: წყლის ზედაპირზე გაუნძრეულად არის გაწოლილი და ძლივს და იკავებს ტანს, რომ არ ჩაიძიროს, მაგრამ ამის მიწეში შეიძლება ის არის, რომ იგი ჭირ კიდეც ახალგაზრდა და გამოუცდელია. ბებერი კატები კარგად ცურავენ და ზოგჯერ კიდეც ჩაყვინთავენ ხოლმე.

ძალით საუკეთესო მოცურავეა, წყალი უყვარს და მასში თავს მშვენივრად გრძნობს. ეს ძაღლი, ფოტოზე რომ არის აღბეჭდილი, კროლით ცურავს (კროლი სპორტული ცურვის უველაზე სწრაფი ნერხია), თავი ოდნავ მარცხნივ აქვს მიზრუნებული. ცხოველთა შორის იგი ნამდვილად ჩემპიონი ვახდებოდა ცურვაში.

მამალი თავისი ღირსების გრძნობ-

ბას არც წყალში კარგავს. თავადერილი, ბოლოაწული თამამად მიპობს ტალღებს და დინჯად მიემართება ნაპირისკენ. ხმელეთის ამ ტიპიური ბინადრის თავდაჭერებულობამ მის გზაზე შემთხვევით მოხვედრილი თევზიც კი შეაშინა.

ფურნალ იოუნი ნატურალისტადან.

სახალწლო ჩვეულება თითქმის იმდენნაირი არსებობს, რამდენიც ხალხია დედამიწაზე. ადამიანები უსწორარი დროიდან აღნიშნავენ ახალ წლის დადგომას. შემონახვლია ცნობა, რომ ბაბილონში სახალწლო ცერემონიალი სამი ათასი წლის წინათაც კი იმართებოდა. ხშირად იგი ბუნების ცვლილებებთან, მთვარის ფაზის დაკლებასთან ან მომატყვასთან იყო დაკავშირებული. ჩვენს ერამდე პირველ საუკუნეში, რომის იმპერატორ იულიუს კეისრის დროს, როგორც ცნობილია, შეიქმნა ე. წ. იულიუსის კალენდარი. სწორედ მის შემდეგ, პირველი იანვარი ბევრ ქვეყანაში წელიწადის დამსაჯელი ითვლება. ძველი რომისგან იღებს სათავეს აგრეთვე პირველი იანვრის დიდი ზეიმით შეხვედრის ტრადიცია. დღემდე იანვრისადმი რიტუალური შემორჩელობანი, აღამიანებს თანდათან აღზარდულ ჩვეულებად გადაქცეა. (ერთმანეთისათვის საჩუქრის მართმევა, რასაც თან ახლავს კელილი სურვილი).

აზიის და აფრიკის ბევრ ქვეყანაში ახალ წელიწადს, პირველი იანვრის გარდა, სხვა დროსაც აღნიშნავენ: ეთიოპიაში 10 ან 11 სექტემბერს, ინდოეთში სხვადასხვა დროს, ამა თუ იმ რელიგიის შესაბამისად, ირანში 21 მარტს.

ირანელები ახალ წელიწადს „ნოვრუსს“ უწოდებენ და 13 დღის მანძილზე ზეიმობენ. ჩვეულების მიხედვით, ამ დღეისასწავლისათვის ყველამ უნდა მოიწადოს თუნდაც ერთი ხელი ახალი ტანსაცმელი. ახალი წლის დამესწრებში კოცნის ანთებენ, ალს გადაატეხიან და ასე განიწმინდებიან. ირანის სხვა რაიონებში არსებობს წყალზე გადასტუმრის ჩვეულებაც, რათა შიგ „ჩაახრინოს“ ყოველგვარი წარუმატებლობა.

ჩილელებსა და იაპონელებს დღემდე შერჩათ ერთი ჩვეულება: წელიწადის დამდღეისათვის ისტუმრები ყველა ვალს, რათა ძველი ვალებით არ შეზღუდნენ ახალ წელიწადს.

რუმინეთს სახალწლო სუფრაზე ნამცხვრებში მუდამ რაღაც სიურპრიზია ხოლმე, მაგალითად, შიგ ჩატანებულია

ფულები, ფაიფურის ბატარა თოჯინები, ბუჭდები, ცხარე წიწკა. ბუჭელი ვისაც შეზღუდა, იცოცხლო, გაიხარებს, მაგრამ ცეცხლივით წიწკას ვინც იკემებს...

კუბაში ახალი წლის დადგომისას მურღაბის წინდაწინ წყლით ავსებენ და, როცა საათი სამჯერ დარკვს, წყალს ფანჯრებიდან ღვრიან, ამით ძველ წელს წყალს ატანენ, ამას გარდა, კუბაში ახალი წლის დადგომისას ყველამ უნდა იკემოს ყურძნის მარცვალი — ახალი წელი ასე ტკბილად გაგვეტარებინოსო.

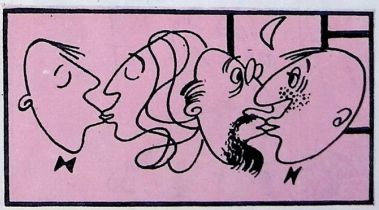
უნგრეთში პირველ იანვარს გოგობები ქუჩებში გამოეფინებიან, შედგებიან ყოველი ფანჯრის წინ, გამოიხიზნენ მასპინძელს და უსურვებენ ავსებულყოფის მისი ბედულები მარცვლით, გასტეხულიყოს კასრები ღვინით... მასპინძლები შინ შეიპატარებენ კეთილ მსურველებს და სადღესასწაულო სუფრას უშლიან მათ. საინტერესოა, რომ უნგრეთ-

ში სახალწლო სუფრაზე არ გაეატანება ფრინველის ხორცი. სახლს დღმად სწამს, რომ ეს ცოცხალ ქათმებს, ინდაურებს, იხვებს, ბატებს გააანაწყენებს, გაფრინდებიან და თან წვილებენ ბედნიერებას.

ვიეტნამში, როცა დედამიწას ბინდი შეზარავს, კოცინებს გააჩაღებს, კოცნითან იკრიბება მიწელი ოჯახი და ნაკვეთცხლებზე ამხადებენ ბრინჯის შევამადს „ხან-ჩანგს“ და ღამესაც იქვე ათევენ. მეორე დღეს კი ვიეტნამელების შინიდან ფხს ვერ გამოეფინებენ.

დეკემბრის უკანასკნელ დღეს, როგორც კი საათი ოთრმეტჯერ შემოქრავს, ოჯახის რთმელზე ყვერი კარს ეცემა და ფართოდ ახვს, „რათა რაც შეიძლება მალე გაუმეას ძველი და შემოუმეას ახალი წელი“. ასე მოითხოვს შოტლანდიაში არსებული ძველი ჩვეულება. შემდეგ, ცხადია, გაისმის სადღესასწაულო სადღერძებულები. შეკრებილები ხელი-ხელჩაიკიდებულნი მღერიან ერთნულ სიმღერას ბერნისის სიტყვებზე. მაგრამ ეს ყველაფერი როდია, საუკუნეთა მიღღმადან დღემდე მოაღწია სხვადასხვა რწმენამ, რომლებიც აქამდე შენარჩუნებულია შოტლანდიის ზოგიერთ კუთხეში. ერთ-ერთი მათგანის თანახმად, დიდი მწიშნელობა აქვს იმას, თუ ახალ წელს სახლში პირველად ვის ფეხი შემოაბიჯებს. თუ შავგერმანი შემოვა, ეს კარგი ნიშანია, ბობრი ან მწითალი — ადრის მავწყებელია, ქალის გამოჩენა ღმერთმა დაევიფაროს — ეს უბედურების მომასწავებელია.

მოხერხებულმა შოტლანდიელებმა კარგა ხანია იპოვეს თავის დაცვის სერსი. ახალი წლისთვის შავგერმანებს ქირობონ, და ისინი დაუვლიან ხოლმე ოჯახებს. ჩვეულების მიხედვით, „ეკიძლი ფხს“ თან მოაქვს ქვანახშირის ნატეხი, შესელისთანავე ცეცხლში ადღებს მას და გაიძახის: „დაე დიდხანს ენოს ეს კერა“. მსგავსი ჩვეულება არსებობს ფილიპინის კუნძულების სოფლებშიც, ოღონდ მათთვის მოავარი თმის ფერი

კი არ არის, არამედ ხმა, რომელსაც ადამიანი ახალ წელს პირველად გაიგონებს: თუ ეს ძაღლის ყმული იქნება, მაშინ უბედურებაა მოსალოდნელი, ძროხის ბლავილს კი, პირიქით, უხვი მოსავალი და საერთო ბედნიერება მოაქვს.

დილით საკვამურის მწვენიდავის დანახვა აესტრიაში კარგ ნიშნად ითვლება. კეთილი სიმბოლოებია აგრეთვე დორი, სოფი, ნალი. ვენის ზარაფხანა ყოველწლიურად უშვებს სპეციალურ მედალს, მასზე ახალი წელი გოჭუხ ამხედრებულ იჩილის სახით არის გამოსახული. საახალწლო მენიუში კიბორჩხალეზა და ასთაკვებს არასჯიით არ შეიტანენ. რატომ? ეს არსებანი ძალზე ნელა მოძრაობენ, ამიტომ მათ თუ შეგამ, მთელი წელიწადს „ვინი ველარ წაიწვიო“ — ამბობენ.

თურქეთში ასეთი ჩვეულება აქვთ: 31 დღემებერს, ზუსტად შუაღამეს მცირე ხნით ქრება შუქი. სიბნელეში გაისმის მხიარული ყიყინა. დამსწრეები, განსაკუთრებით კი ახალგაზრდები, ცდილობენ აეკონ თანამესუფრე მეზობელს, როცა შუქი აინთება სადღესასწაულო საშაშაში მიურუნდებიან. თუ ოჯახს საშაშალება აქვს, საახალწლო სუფრა 30-40 კერძისაგან მინც უნდა შედგებოდეს.

ტროიკული ტაილანდის ბევრი მცხოვრები ახალ წელიწადს შინ არ ხვდება. შედამდება თუ არა, მხიარული ბოლო ქუჩებს და მოედნებს აავსებს. სერინობენ, ერთობიან ქუჩის მსახიობთა

წარმოდგენით, ელოდებიან, როდის ჩამოვრავს ბუღას ტაძრის ზარი. ზარის წარიალი აუწყებს მათ ახალი წლის დიდგომას, რომელსაც ხალხი გაუგონარი ყიყინით ხვდება. ტაილანდში ახალ წელს როგორ აღნიშნავენ — პირველი იანვრის ახალი ჩვევით და 13-15 აბრილს ძველი ჩვევით.

ახალი წლის დამეს რაც შეიძლება მეტი ხმაური დედამიწის მრავალი ხალხის ჩვეულებაა. ეს ჩვევა, როგორც ჩანს, სათავეს იღებს უძველესი რწმენით, რომლის თანახმადაც ხმაური აშინებს ავსულებს და კეთილი სულებისათვის ათავსუფლებს ადგილს. ამასთან ღიბერაში, სადაც ახალი წლის დამეს საკმაოდ ხმაურობენ, ამ ჩვეულებას სხვაგვარად ხსნიან: როგორც ახალშობილი ყვირილით ეგებება ქვეყანას, ისე ახალი წელიც ხმაურით უნდა შეხვდეს თავის დაბადებას.

ლიბერიელები ძველი წლის გაცელებას და ახალი წლის დადგომას სიმღერით აღნიშნავენ. ბრიტანეთის კუნძულების ზოგიერთ რაიონში, ახალი წლის დამდგამად ცოტა ადრე ზარებს რაიმეს შემოახვევენ, რათა შესუსტონ მისი ხმა და მინორული ჭეჭრადობა მისცენ მომაკვდავ, ძველ წელს. ნაშუაღამეს ზარებს სახვევს მოაცილებენ და მთელი ხნით რევენ ახალი წლის სადიდებულს.

დანიაში, ახალგაზრდები სახლიდან სახლში გადდიან, აბრახუნებენ კარებზე და ხალხს ახალ წლის დადგომას ყვირილით უღოცავენ. ბევრ ქვეყანაში პირველი იანვრის დამეს დიდი ფეიერვერკები იმართება, ამ მხრივ განსაკუთრებულ ოსტატებად მექსიკელები ითვლებიან. მათი უჩვეულოდ დამაზი სახალწლო ფეიერვერკი საათობით გრძელდება. დამეს ცაზე გამოჩნდება ხოლმე ცეცხლოვანი ჯვრები და ყვავილები, ფრინველის

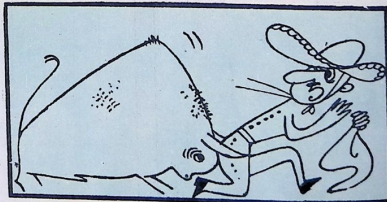
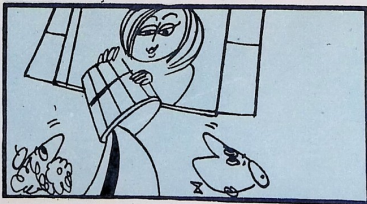
და თევზის მრავალფეროვანი გამოსახულებანი. ახალი წლის დამეს საკმაოდ ხმაურის აგრეთვე ჩრდილოეთის ჩვეულებრივ თავდაჭერილი ქალბერი დაიღვლებიან. კუნძულებზე გამოიღო ამ ქვეყანაში ახალ წელიწადს ხშირად მოედანზე ან მიწდორზე დიდ კოცონებთან ხვდებიან. სადღესასწაულო ვახშმის შემდეგ კოცონთან აწყობენ წარმოდგენებს. ამ საღამოზე არჩეული „მეფის“, „დედოფლისა“ და „კარის დიდებულთა“ მონაწილეობით, მღერიან ხალხურ სიმღერებს, მათ შორის, ელფებსა და ფერიებზე — ისლანდიის ფოლკლორის უცვლელ პერსონაჟებზე.

ახალ წლის დამეს კონგოს სოფლებში დიდ კოცონებს ანთებენ და ხალხი მის ირგვლივ ცეკვავს ტამბამების ხმზე.

იტალიაში კი, პირიქით, ქუჩაში არავინ არ გამოიღობს, მის სხედან და, როგორც კი თორმეტი შესრულდება, ფანჯრებიდან გადმოუშვებენ ათას ხარა-ხურას, ნახაზი ტურტულს, ავეჯს თუ სხვ. იტალიელებს სწამთ, თუ ძველს მოცილებენ, ახალს უფრო შეიძენენ.

ინდოეთში ახალი წლის დამეს კატეგორიულად არის აკრძალული ჩხუბი, აცალმაქალი და ერთმანეთის ლანძღვა. იმ დღეს ყველა ცდილობს ერთმანეთის მიმართ თბილი და ლმობიერი იყოს.

შვეიციაში ყოველწლიურად, დეკემბრის ბოლოს ყოველი ქალაქი ამოივრება ხოლმე თავის „ლუჩისა“ — დედოფალს. ამ კონკურსში გოგონები მონაწილეობენ გაზეთები ბეჭდავენ დედოფლობის ანადგობა პორტრეტებს. ლუჩიას თავზე გვირგვინს ადგამენ, ხელში იმდენ ანთებულ სანთელს დაჭყერინებენ, რამდენი წლისაა არის, ასე მორთულ-მოკანზუმი დადის იგი ხალხში და საუბრებს არიგებს.

ვეზი და ახალი

ვაზი თავისი ლამაზი მტევნებით და შაბიანით შეყინველულ ფოთლებით სარს ჩახვეოდა.

— ნტები რა გულში ჩაგიხუტებია ეგ გამამარი სარი?! თანაც ისე ამაყად გაკიშულა, თითქოს ყურძენს შენ კი არა, ეგ ისხამდეს. — გასძახა მახლობლად მდგარმა ატმის ხემ ვაზს და თან რატომღაც თავის ბოძკინტყვენივლ დახუნდულ ტრტს ამაყად გადახედა.

— რას ამბობ? — გაიოცა ვაზმა. — ვანა სარის შეწყობით არა ვარ ასე თამამი და ფეხზე დამდგარი? როგორც შენ, აი ეგ ბოძკინტი რომ არ გედგეს მხარში, რა გეშველებოდა?

— ჰა, ჰა, ჰა! — დამცინივალ გადაიციკისა ატმის ხემ. — რა შეშველებოდა, უამისოდ ნაყოფს ვერ დაეხმად!

ბოძკინტმა ჩუმად ამოიკენესა და... სად იყო, სად არა, ღორი გა-

მოჩნდა, ძირს ჩამოცვენილ ატამს დინგი მიკრა-მოკრა... ბოძკინტს იბრი შეერყა, დასხლტა და მიწაზე გაიშოტა. გახარებულმა ბოძკინტმა დამფრთხალ ღორს მიამანა:

— სიკეთისათვის მადლობას გიხდის. შენ რომ არ მომხმარებოდი, ამ უმადურ ატმის ხეს ალბათ ვერ მოეშორებოდი, მისი ტრტის სიმძიმისაგან მხარი მქონდა ჩამოწყვეტილი...

— მოშველეთ! მოშველეთ! — თავს ვეღარ ვერევი, ტრტები ზედ მაწყვლებს. — კვენსოდა მთელი ღამე ატმის ხე- გახთიანდზე კი ერთმა ტრტმა ისე დაილაწუნა, რომ იქაურობა გააყრუა. ვაზმა და მისმა მეგობარმა სარმა ატმის ხეს გადახედეს. ის დახუნდული ტრტი, გუშინ ბოძკინტი რომ ქვინდა შემდგარი, ჩამოშტევიდა... სარმა ვაზს ნაღვლიანად წასაჩურჩულა:

--- ახია მავაზე, არ მენანება, იქნებ ახლა მინც დაფასოს ბოძკინტის ამაგი!

ვეა ჩაქალილი.

განმეორება

მოთხრობა.

ჩემს კარ-მიღამოს კარგა მაგარი ღობე აქვს შემოვლებული, მაგრამ მეზობლის ძაღლის ლეკვები მაინც ახერხებენ შემოპარვას. აივანზე, რასაც კი მოახელებენ, ყველაფერს იტაცებენ, ბაღჩაში მოიქვთ და ხეების ძირში მათი გლეჯა-ფხრეწით იქვევინ თავს. ხან სანადირო ჩანთა მეკარება, ხან ქამარი, ხან კიდევ ფეხსაცმელი და ვინ იცის კიდევ რა! ყოველ ცისმარე დილით ბაღჩაში ჩავდივარ და დაგლეჯილ-დაფუთილ საგნებს ვაგროვებ.

ერთ დამესაც ხმაური შემოიშინა, პურანგის ამარა გარეთ გამოვვარდი. ცალი ფეხსაცმელი ვეღარ ვიპოვე, რომ ფეხი ჩამედდა. კიდევ კარგი, სხეც მქონდა, ისინი ჩავიცვი. ჩემს თავზე ვბრაზობდი, აივანზე რამ დამატოვებინა, მინ ვერ შევიტანე! ვიფიქრე, სანამ სულ არ დაუგლეჯიათ, ღროზე მოვებებო, თორემ... ბედზე, მთვარიანი ღამე იყო. ისევე, საცვლებიანი, ჩავიდი ბაღში. ყველა კუნძული შემოვარე, მაგრამ ფეხსაცმელი ვერა და ვერ ვიპოვე. გრილოდა, სიცვიემ ამიტანა.

გაბრაზებულმა მეორე დღეს ლეკვების პატრონს შეგჩივე ჩემი აშბავი და ეუთხარი: ნიკოლ ძია, შენი ლეკვები თუ შემომაკვლებიან, ჩემი ბრალი არ იქნება-მეთქი.

— აივანზე ნუ ტოვებ ყველაფერს! — მშვიდად მომიგო მან.

— დაილო-დაქანცული გბრუნდები ნადირობიდან, იმდენი ძალა სადღა მაქვს, რომ ყველაფერი შენ შევიტანო და ადგოზე დავდო.

— მაშ აფსუსი არ არის, ტანსაცმელს ლეკვებს ხომ არ დაავლეჩენებ...

— კარგი, რაკი ეგრეა, ყველაფერს შენ შევიტან, მაგრამ ყვეა როგორღა ავეუქრძალო? მაგათი გადასკიდეს მთელი ღამე არა მძინავს, თვალს მოვხუტევე თუ არა, მაშინ იწყებენ ჩემს ფანჯრებთან ყვეფას, ლამის არის ერთმანეთი დაგლეჯონ. ამა, ასეთ ალიაქოთში რა დამაძინებს?

ნიკოლი ძია ჩაფქურდა. მეც საგონებელში ჩავყარდი. აღარ ვიცოდი, რა გზას დავდგომოდი. ნიკოლი ძია თითქოს დალონდა კიდევ.

— რომ დაიმუჭურე, დავბოცავე-მეთქი, მართლა ხომ არა გგონია? რას ამბობ, ნიკოლი ძია. მაგისტანა ლამაზ ლეკვებს სასიკვდილოდ როგორ გავიმეტებ. — დავაიმედე.

— ცოდონი არიანი შე კაი კაცო, თუ ძაღლს მოკვლა გვალბა, აი, ზემო ტყეში გაველურებელი ძაღლები რომ დაძრწიან, ისინი დახოცე! — შირჩია ნიკოლი ძიამ.

— ეჰ, ეგ რა ჩემი საქმეა! — ხელი ჩავიჭნიე.

— როგორ თუ რა შენი საქმეა? იმათგან მოსვენება არ არის, ხან ქათმებს იტაცებენ, ხან ცხვრებს გვიგულჯავენ, არც მე მინდობენ, საკბენად იჭევიან... არაფრად ავღლებენ იმას, რომ მე თანამდებობის კაცი ვარ, ასეა თუ ისე, ბაღის დარაკვი მჭევია!

— თუკი ეგრება, ნიკოლი ძია, შენ შორიდან მიყურე, მე იმათ რა ღღეს დავყარა!

ჩვენი საუბრის დროს თურმე იმ ცელქი ლეკვების დღეა ზანგია იქვე ჩატყუებულყოფი და ყურის გვიადგებდა.

— აი, ესა ბრძანდება, ჩემს ბაღში შემოსასვლელად ლობებს ძირს რომ უთხრის და თავის ლეკვებს „ექსკურსიაზე“ მიგზავნის. ერთი შეხედვით, როგორი ცოდვილი თვალუბით შემოგვეყურებს...

ნიკოლი ძიამ ძაღლს ხელი აუჭენია და დაუტრია...

მეორე ღღეს თოფი ახელი და ნიკოლი ძიამ რომ მანინმა, იმ ზემო ტყისკენ გავწიე. ამ ოცი წლის წინათ დარ-

გული ხეები უკვე გაზრდილიყო, ბუჩქები ერთმანეთში ჩახლართულიყვნენ და ერთი პაპარა „ჭუნგლი“ შექნულიყო, სწორედ იმ ბაღის გასწვრივ, რომლის მეკვლადაც ნიკოლი ძია მუშაობდა.

დღისით-მზისით ეს გავარეულბული ძაღლები ამ „ჭუნგლებში“ იმალებოდნენ, ხოლო როგორც კი ჩამოხნულდებოდა, საფარიდან გამოდიოდნენ და მშვიერი მგულბივით კბილს გასაკრავს ეძებდნენ.

მე „ჭუნგლებში“ შესვლის საშუალება არა შეონდა, მას ხომ ბაღისაგან ლობე ჰყოფდა. დიწჯად მივიდიდი პირას, მაკალოს ქვეშ, ზანგია იდგა ამ შეცბუნებულ შემომბეჭქროდა. აღბათ განზრახვის თუ მიმიხვდა.

უეტრად ჩირგებვიანად ძაღლების მთელი რგოი გამოცვივდა. უმაღლ თოფი შევმართე და ერთი იმათგანი იქვე გავავარე; მეორე კი — დასისხლიანებული გაიქცა. დანარჩენები აქეთ-იქით მივიხლენ. ზანგია გავციციკებით მიყურებდა.

დაიჭერებთ თუ არა? ამ შემზბვევის შემდეგ, იმისა ლეკვებმა ჩემს კარმიდამოზე ფეხი ამოიკვეთეს.

— ზანგია უთუოდ უმაღო თავის შვილებს ტყის პირას მომხდარი ამბავი. — ძარწმუნებ ჩემს ბეულულს.

— როგორ უამბობდა, ძაღლი ხომ პირუტყვივა? — უკვირს ბეულულს ჩემი ნათქვამი.

— მამ, რატომ აღარ მოიღიან? ლეკვებს ჩემს ხელში თოფი არ ღაუზნახავთ, გაჯავრებითაც კი არ გავჯავრებვიარ, რა მოხდა, ამისენი!

ჩემმა ბეულულმა პასუხის გაცემა დააპირა, მაგრამ სიტყვა არ დავცალუ და ისევ მე ვანვავარქე ლაპარაკი: — ვიდრე ზანგია არ დამინახა, როგორ ვესროლე ძაღლებს, მანამდე დამშვიდებული უთხრიდა ჩვენს ლობებს ძირს და გზას აძლევდა თავის შვილებს, — შეედი, ითამაშეთ, რაც კი ხელო მოგვხდებთ — ქული იჭენება თუ ფეხსაცმელი, ყველაფერი დავაოციეთ და დაფხრიწეთ, ეგ მდიდარი კაცია, ნუ დაინდობთო.

იმ ღღეს კი, რაჟი თავისი თვალთ დარწმუნდა, როგორი მონადირეცა ვარ, ლეკვები მოიხბო და დარბეა, — იმის ბაღში ფეხი აღარ დადავათო. სისხლის მღვრილი კაცია, ცოდო-მადლი არ ჰქონიათ.

პატონსენბას ვციცავ, ზანგიას ეს დარიგება უთუოდ ნათქვამი აქვს თავის ლეკვებთან, რადგან ტყის პირას მომხდარი ამბის შემდეგ, მე ისინი თვალთ არ დამინახავს.

აღბათ ყველა ცხოველს თავისი ენა აქვს, მამ ისე როგორ შეუნარჩუნებს თავის შვილებს სიცოცხლს?!

3. ანანიანი

სომხურიდან თარგმნა

ივ. ლავიტინასმა,

მხატვარი მ. მანაშრუშვილი.

საშური ძოღა

ამ ცოტა ხნის წინათ ლონდონის პარკებში მოსტრინენი უცნაური სანახაობის მოქმენი გახდნენ ნაქახებთა და ბირდაბრებით შეიარაღებული მებაღეები კოლფასავით ტრეპგაშლილ, სამ მეტრზე მეტი სიმაღლის მცენარეებს სტრინდენ, ხლოო როკა მცენარე წამოქცდნენ, მებაღეები უშაღვი განზე ბებოდდნენ, არ შევებოსო, ეს მცენარე კავკასიური ბინჯარია. იგი მართლაც საშური — კანის უტრინენულ დაავადებას იწვევს. კავკასიური ბინჯარის კოლფასანთა ოჯახს ეკუთვნის. მისი ქოლფის დიაბეტრი ერთ მეტრამდე აღწევს. ამ მცენარის საშობლო დასავლეთი აზიაა.

ზე დააბრუნებენ სათამაშოს, განსაზღვრული დროის შემდეგ სათამაშოთი ასაბურტყენ. ხლოო ვინც დაუღვრავდ მოქცევა სათამაშოს, მის რამდენზე ხნით ჩამოტრეყება ხიზლითოეთი სანაშობლოს უღებზე.

რომელი ამებანაა ფიზიკური საშობლო?

ეს კითხვა ერთი შეხედვით უფერ კითხვად მოგვეჩვენება. ყველაშობის ცნობისა, რომ შეხებურთის საშობლო ინგლისია, ამიტომე თბს, რომ ფიზიკურთის სავრთაშობლოს სახელწოდება „ფიზიკალი“ ინგლისური სიტყვაა.

„ესკომსისეი ფიზიკურთის „ფიზიკალი“ როდე ეძახიან, მათ აქეთ თავიანთი სიტყვა — „ესკიტალი“. ისინი აუხებენ ცემობეღენათ შეხებდრამდე ქერ კიდდე დიდა ზრის წინათ თამაშობდნენ. ესკომსისეი ბუნური ლომეშობის ტყავისაგან არის შეტერილი და უზარმაზარი ზომისა — სათამაშო მინდვრის შესადრია. ლიასკაზე ამის წინათ მოეწყო აუხებუთის ტრადიციული მატჩი. კარბე ერთმანეთისაგან საშობ კოლომტრით იყო დეშორებულთა. თამაშში მთელი სოფელი მონაწილეობდა — მამაკაციცა და ქალებიც. ენაშობაშენი ორ ჯგუფად იყვნენ დაყოფილი: „ზღვის ადამიანებად“ და „ხმადრთის ადამიანებად“. თამაშობდნენ დიდიდეს სადამომდე. მატჩი სამ დღეს გაგრძელდა. ესკომსისეისათვის ნათელია საკითხი, თუ ვინ გამოვლია ფიზიკური: ცხადია, ესკომსისეი. ენაშობული ინსტიტუტი საშობლოცა დამრდილიად ანგლისია.

საბთი უისკრამოდ

შევიცარიანი გააკეთეს საათი, რომელსაც არა აქვს საათის და წუთის მაჩვენებელი ისრები. ისრებს ცალს სხვადასხვა სიჩქარით მარუფავი კონცენტრირებული წრებში. უშობრაო ციფრბლიტზე ერთმეორის ქვეშ მოთავსებულ სამ პაწაწინა „სარკმელთაში“ გამოჩნდება ხლომე რომელი საათია, რომელი წუთია და თვის რომელი რიცხვია.

„ახალი“ დინოზავრი

დედამაწის სხვადასხვა აღგავს გაობრების დროს არკეოლოგებს სზიხად აღმოჩენილი იხვისიყარტა დინოზავრის ჩონჩხი. ზოგერთი არკეოლოგის ვარაუდით, ამ ქვეწმარობის სიგრძე 10-15 მეტრს არ აღემატებოდა.

ზარზან პალეონტოლოგების ჯგუფი ქვემო კალდონიის ერთ-ერთ ტამარის გაობრების წაწყდა იხვისიყარტა დინოზავრის ჩონჩხს, რომლის სიგრძეც 30 მეტრს აღწევს. ეს დინოზავრი, როგორც ჩანს, დღემდე უცნობი სახეობის წარმომადგენელია. იგი დაპოლებით 78 მილიონი წლის წინათ ცხოვრობდა.

მინებს მიღება — ზვიგანება

1972 წელს ოლიმპიური თამაშების დაწყების მიუხედავად გაიხსენა სანტრერეს ნაგებობა — სამართლებრივი რეზერვარი, რომელიც მოთავსდება ზღვის წყელი გავსებულ უზარმაზარ ბეტონის აკვარიუმში. რესტორანში მეოფთ შეეძლება ოლიმპიატორიდან უტყობონ ზღვის მღვიარ ფლორასა და ფაუნას, მათ შორის — რავფებსა და ზვიგენებსაც კი.

ამი ბანადები მინების მცოდნე

ჩაი — პლასტმასის მიღებით

შევიცარიანი მთის საფორებთან რბე პლასტმასის მიღებით პირდაპირ სოლოდებში მიედინება. კენიში კოლინაწარის კალთებზე გადმარე თოვლი მიღებით მიერმარება ურწყავი მიწებისაყენ. ირლანდიაში დულონიდან ოც კილომეტრ ჩადაუსზე მდებარე დასახლებულ პუნქტებში მილდაყვანილობით იღებენ ღვინ. ახლახან ლონდონის ერთმა ფირმამ თავისი უზარმაზარი ქარხნის 6500 მუშისათვის პლასტმასის მიღებით დაიწყო ცხელი ჩაის გაყენა.

თიხვი — ნაშტარა

წყნარ ოკეანეში, სამხრეთ ამერიკის ნაპირებთან, ბინადრობს თიხვი ეულახენი. ინდოლები მას საყვირად კი არ იბერენ, არამედ თავიანთი მთების განსათობლად. ეს თიხვი ძალიან მსუქანია. ინდოლები მას ახშირებ, შემდეგ პატარებს გაუყრიან ისე, რომ მისი წყვირი თევზის თავიდან იყოს ამოშვებოლი. ამის შემდეგ „ლაზმა“ უკვე მზად არის.

დასმხმრეული ხომალდებისაგან აშენებოლი ძალბატი

ქარაგოსი ირლანდიის დასავლეთ სანაპიროსთვის მდებარე პატარა ქალაქია. ამ ქალაქის ყველა სახლი დასმხმრეული ხომალდებისაგან არის აგებული. სადღაც ოკეანეში დამსხმრეული ხომალდები მოლდსტრამის მძლავრ დინებაში ხვდებოდნენ და ირლანდიის დასავლეთ სანაპიროსთან გამოჩენილებოდნენ ხლომე, ზოგად, ირლანდოლებმაც იმ ადგილას ქალაქი ააშენეს.

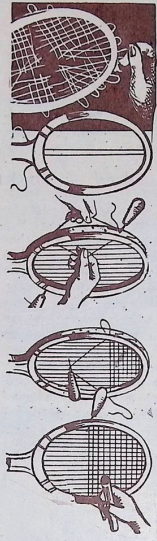

ორიგინალური ბიზლირომბა

კომპანეები არსებობს ორიგინალური ბიზლირომბა. აქ წიგნებს ვერ ნახებ, სახავიეროდ, ბლომად არის სათამაშოები. ამ ბიზლირომბაში 4-18 წლის ბავშვები დადიან. ყოველ ბავშვს შეუძლია ერთი კვირით შინ წაიღოს ესა თუ ის სათამაშო. იმს, ვინც დაუზიანებლად და თავის დრო

ტომსკის პოლიტექნიკური ინსტიტუტის სტუდენტი ვ. ვავილოვი დამოუკიდებლად სწავლობს უცხო ენებს. იგი ყიდულობს სხვადასხვა ენაზე გამოცულ ჟურნალებს და ცდილობს ერთბაშად დაიზიგებოს რაზე. ბი, ყოველდღე 25-30 ფრანკს იმასოკრებს და მეცადინეობს დაწევიდან მეოცე თვის ბოლოს უკვე თავისუფლად კითხულობს ამ ენაზე. 25 წლის ვავილოვმა 28 ენა იცის.

გემოგაგებობა

თუ ჩოგბურთს თამაშობ, ალბათ გეცოდინება, რომ ჩოგანი შალე ფუკდება ხოლმე და წელიწადში რამდენჯერმე არის საჭირო მისი გამოცვლა, მაგრამ ხელმარჯვე ოსტატი ჩოგანის შეკეთებას თვითონვე ახერხებს. ამისათვის მსხვილი მკედი და მახათა საჭირო. მერმე ამ ნახატს დააკვირდი, სცადე ჩოგნის ბადე ისე ამოქსოვო, როგორც აქ არის მითითებული, და დარწმუნდები, რომ თურმე სულაც არ ყოფილა აუცილებელი ხელოსანთან წამდაუწუმ სირბილი, ან ახალი ჩოგნის ყიდვა.

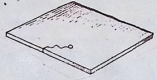
თუჯის ნაწარმს თავდაპირველი პეწი რომ დაუბრუნოთ შუაზე გაჭრი-

ლი ხახვის ბოლქვით გაწმინდე, ხოლო მერმე ზეთიანი სუფთა ჩვრით გააპარილე.

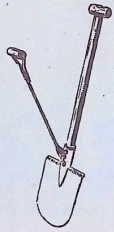
კბილის საწმენდი პასტის ცარიელ ტუბს თუ თავს გადაჭერი, იგი მელნის ან სხვა სითხის ჩასასხმელად გამოგადგება.

შლექსიგლასის ან სხვა მასალის ფილა რომ გასკდება, ბზარის ბოლოსთან პატარა ნახვრეტი ამოჭერი და ბზარი ღრმად აღარ წავა.

ორსახელურიანი ბარი, რომელსაც აქ სურათზე ხედავ, მზარავს ძალზე უოილებს შრომას. სცადე, იქნებ შენც გააქეთო.

1971 წელს დაბეჭდილი მასალების სამკიებელი

მოთხოვნა,
ზღაპრები,
პრაქტიკა

- კუპათი ბ. — მეგობრები. № 1.
- მაშითი ბ. — მოხუცი და ვილინო. № 1.
- იოსებლიანი ო. — კვიცი და მგელი. № 1.
- ქეთულაური ს. — მონადირე. № 2.
- ბუჭუში ბ. — სიურპრისი. № 2.
- პეტრიაშვილი ბ. — მზისა და ფროსონი კიების ამბავი. № 2;
- ამბავი მევილინესი და პატარა ჩიტისა, № 11.
- ჩანჩინიძე რ. — ოთხსმეცხერე კვადრატი. № 8, 5, 6.
- ბინუშიანი ო. — სანიტარი. № 8.
- გულაშვილი ბ. — თხვავი. № 8.
- აბაშიძე ბ. — ვერეს ხეობაში. № 8.
- ჯანი რულარი — ზღაპრები. № 8.
- პრილაშვილი ბ. — უცნაურო თავშესაფარი. № 4. სწოლნი. № 12.
- კუშპა ბ. — სირცხვილი. № 4.
- იარშინი ი. — სპილო, რომელსაც ცეკვა უყვარდა. № 4.
- ბეზია პ. — ნობათი. № 5.
- ჩქრიაშვილი ბ. — ტაგუ. № 5.
- ბაბუაშვილი ბ. — საღამური. № 6.
- ჩანდი პ. — „თქმულება რაპაზე“. № 6.
- პატარაშვილი ო. — არაკები. № 1, 6, 12.
- ბუჭუშიანი ბ. — მეგობრი. № 7.
- ზაქარაშვილი ბ. — კუსალია. № 7.
- მეიო კანაინი — ვარდის ქურდი. № 7.
- იოსებლიანი ი. — ახალი მიწის გზაზე. № 7.
- ბუჭუშიანი ბ. — ჭავრია. № 8.
- ამოტი ბრუნი — ერთი ბოთლი ვერცხლი. № 8.
- ნინუა ჯ. — შვილიშობი, ვილიანა № 9, 10.
- პირჩაძე მანან — ღობეშეკარაღა. № 9.
- იანიანი ი. — ნიუტონის ვაშლის ამბავი. № 9.
- ჯინჯურლია ბ. — გუგუბი არ დასრულდება. № 9.
- ჩინური ხალხური ზღაპარი. № 10.
- თოხაძე ბ. — იგბი. № 10.

ბენდუკი ბ. — მარილი, № 10.
 სვიფდინი ო. — ცისარტყელა, № 10.
 ვილუფილი ქ. — მარცვალა და ხარისთვალა, № 11.
 პაპსოვსკი ბ. — მიძინებელი ბიჭი, № 11.
 კლათონოვი ბ. — სხვა დედა, № 12.
 ლევიანოვი ბ. — ძველ მარანში, № 12.
 ანსაზავა ნ. — უმცროსი კოსონავტი, № 12.
 ანანიანი ბ. — ზანგის ლეკები, № 12.

ლექსები, პოემები

ფუხსთი ბ. — შოხლიურ მთებს, № 1.
 ბასთაუთი ბ. — ალანტრი ბაღადა, № 1.
 ხოსთიყოთი ზ. — ჰალარა, № 1.
 გიპურიშვილი ბ. — ახალი ლექსები, № 1, 11.
 იმარაზავა ლ. — შოხლიურ კვეყანა... № 2. ახალი ლექსები, № 8.
 ალხაზიშვილი ბ. — ახალი ლექსები, № 2.
 კილასონია ნ. — მკეა სინდრა, № 2.
 მიქაძე ქ. — ტყე ჩვენი ლაზთი, № 2.
 სხაბაძე ბ. — რომ საქართველოს არყო, № 2.
 ნიშანაძე ბ. — უხაოურო, № 4.
 ტაბაძე ბ. — მრავალდამიერ გუაუნებდეს ხმა, № 5.
 კობახიძე უფლიანინ სხაპოთა სხაპრძელოს, № 5.
 ვიზინაძე ბ. — ნაქადული: ფორტი ბებოზ, იმერეთი, № 6.
 შაჰმურადიანი ს. — ძიტი გეგმაზიან; სათბობი, № 7.
 ბელოვანი ნ. — შავნაბადა, № 8.
 ლალიძე ნ. — დავბრუნდები, № 8. ახალი ლექსები, № 10.
 ჩხტიანი ნ. — მარტი, № 8; ალუბლები; შენი მხარი და მარცვენა ხელი, № 8.
 შაბინაძე ნ. — ახლა სკოლისკენ ვიქართო, № 9.
 ფოცხიშვილი ნ. — კომკავშირელი, № 9.
 აბაშიძე ბ. — კომკავშირი და სიხაუყე, № 9.
 შირცხულავა ბ. — ლენინურ კომკავშირს, № 9.

ეული ს. — ლაშქრული, № 9.
 გორბანული ვ. — ფორე და იტალიელი ბიჭი, № 11.
 ს. ანდლანანი — ლექსები, № 12.
 ვ. ნახაუბი — მანწაუბელი, № 12.

პოენარული სსოვრება

სანიელი ნ. — ქუხილგოა ხარკიანი შემოდგომა, № 1.
 სხაბაძე ბ. — თეთრი დედა, № 2.
 ბახტაძე ბ. — ალბები გვიამობენ, № 2; ოქროსვარსკვლავიანი, № 6; პირველი პიონერები, № 9; ვისაც ომის დროს ყელსახ-ვევი გვიკეთა, № 11.
 ცისქვილი ბ. — არტაქსი — № 4.
 მგელაძე ნ. — არდავიწყება, № 5.
 ბაჩიალი ს. — აქ მულტ მხიარულებაა, № 7.
 ლუბაშვილი ზ. — კარგი ხარ ბანაკო, № 8.
 ზარბაძე უ. — ურბაღე, ფარდა, № 8.
 შაჰმურადიანი ს. — სტუმრად ვეტერანთან, № 8; ახალ სკოლაში, № 12.
 ვილუფილი ბ. — ჩვენი დედაგენ მომეთა მენწაუყულე, № 11.
 ურბაღემა გვიხაუბრებენ ვეტერანები, № 10.
 ლაშქრობა ხაშვი — № 10.

ფარსლები, მისინარება, შაინაი, პოენარება, რეპორტაჟი

თეღიანი ბ. — საბჭოთა სამხრეთი ოსეთი, № 1.
 თეღიანი ბ. — ცხრამულსა „ხევისხერი“ და მისი ვეჟაქები, № 1.
 რომანენაძე ო. — „მხანავი თავალი“, № 1.
 გულიანოვილი ნ. — მოეტის ყრმობიდან, № 2.
 პარბელოვილი ბ. — გამოგონებლის თაყვანისმცემელი, № 3.
 ტრამაის გამოგონებელი, № 9.
 თურაძე ო. — ალუბის ცის ქვეშ, № 8.
 ფრინაძე ლ. — მუხუფი ცის ქვეშ, № 4.
 ჯანდიერი ი. — გელათი, № 4. გურკანის ტაძარი, № 8.

შინადალია დ. — ჩემი ბავშვობის ერთი დღე. № 5.
სირამა ვ. — საბჭოთა საქართველო 80 წლისა. № 6.
კლდიაშვილი ს. — როცა ბათუმი განსაკუთრებული იყო. № 8.
ანთაძე თ. — გზები მიწისქვეშაში. № 6.
წულუკიძე რ. — ხუთწლედის მახვილები. № 6, 7.
ნიდაგონიძე ვ. — წინა კახელი. № 7.
ბადრიძე შ. — დიდგორის ბრძოლა. № 8.
ბარაშვილი ვ. — საქართველოს კომკავშირის ბრძოლა საბჭოთა ხელისუფლებისათვის. № 8.
მარია რ. — კომკავშირი — მწეხელები. № 9.
ბუხუშტიანი ზ. — ადგილთა ვინაობა. № 10.

ბიძინაძე ლ. — ანა ხახუტაშვილი. № 10.
გვარამია ვ. — კურორტი საირმე. № 11.

ჩვენს განყოფილებაში

ახალი წიგნები — №№ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12.
ქალბუნების სარკე — №№ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12.
გამოგადგები — №№ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12.
ცხრაკლიტული — №№ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12.
სპორტი — №№ 1, 7, 8, 9, 12.
თამაშობები — №№ 4, 6.
ხუნების კარი — №№ 2, 5, 7, 12.
მოსწავლეთა შემოქმედება — №№ 6, 8, 9, 12.
საინტერესოთემაზე — №№ 4, 6, 8, 11.

სხვადასხვა

ახალი ამომანათინი — № 1.
ჩინთან სომხურად არის შერწყმული „პიონირი“. № 4.
წინაში არაბის არ შუბნის. № 2.
ცისფერ თამაშები. № 8.
მართვის რომ დაბეჭდვინები. № 4.
ბიძი მამაბაბი ხდება. № 11.
მავალა მრავალწივლის დახატვის 80 წლისთავი. № 2.
არსო რანდის დახატვის 70 წლისთავი. № 7.
ნიკოლოზ ჩახავის 70 წლისთავი. № 10.
ალეო შირკაშაშა (ნეკროლოგი). № 12.

ს ა კ ი ე ვ ე ლ ი

სინხარულიძე ი. — ჩემი წიგნი ხე (ლექსი)	გარეკ. 1	გვ. 5
ბუხუშტიანი ვ. — ახალ სკოლაში (ნარკვევი)	1	26
შუმბახაძე ნ. — უმცროსი კომსონაგები (ფანტასტიკური მოთხრობა)	4	27
კვიციანიძე ვ. — ადამიანი და კოსმოსი (წერილი)	8	27
ალეო შირკაშაშა	11	27
ლემკიანიძე ბ. — მარაში (მოთხრობა)	12	29
მოსწავლეთა შემოქმედება	14	30
ალბერტოვიჩი ბ. — სხვა დედა (მოთხრობა, თარგმან. გ. კიკიაშვილი)	21	30
ვინ როგორ ცურავს		24
სად როგორ ხედეზიან ახალ წელს		26
ჩაბატაძე ბ. — ვაში და ატის ხე		27
მ. ანანიანი — წაგვიან ლექვები (მოთხრობა, თარგმან. ივ. დავითაშა)		27
ქალბუნების სარკე		29
გამოგადგები		30
1071 წელს დაბეჭდილი მასალების საძიებელი		30
ცხრაკლიტული		გარეკანის 8-35

გარეკანის პირველ გვერდზე იქვესტრისიზუზუ. მხატვარი თ. ბუციშვილი.

მთავარი რედაქტორი ბაბულია შვილია.
სარედაქციო კოლეგია: შოთა მახვილია, ნოდარ მუხამბაძე, შოთა დოდაკიანი, სიმონ კლდიაშვილი, მუხამან დუბანიძე, ზურაბ ლეჟავაშვილი (პ/გ, მდივანი), მარიკუანი, თინათინ სანოსანიძე, მაიკო ფოსტაშვილი (მხატვარი-რედაქტორი).

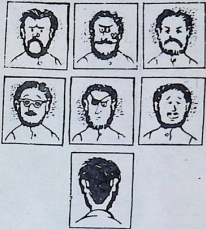
გვერდის მისამართი:
 თბილისი, ლენინის ქ. № 14, ტელეფონები: 88-97-05, 88-97-06, 88-97-01.
საქ. კავშირის განყოფილების სტამბა. თბილისი ლენინის ქ. № 14, «**ПИОНЕРИ**», на грузинском языке. Издательство ЦК КП Грузии. Типография изд.-ва ЦК КП Грузии. Тбилиси, ул. Ленина № 14.
 გადართვა ასაწივლად 15/X-71 წ. ხელმოწერილია დასახელებული 28/XI-71 წ. ქალის ფორმატი 80X90%, ფინანსური ნაბეჭდი დარღვევა 4. სადრეკილო-საგამომცემლო თაბაბი 4, 18. გეგ. № 8872. ტირ. 124.065. უფ. 02241.

ჩედაქციოში შემოსული მასალები ავტორებს აკ უსრუნდებათ. თბილისში მცხოვრებ ავტორებს პასუხი წერილობით ან ეცნობებათ.

ფოტოგამოფანა

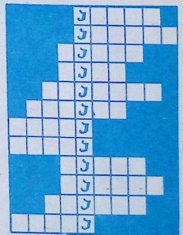
სურათზე ხედავ ექვსი მამაკაცის გამოსახულებას. ქვემოთ, ცალკე ფოტოზე ერთ-ერთი ამ მამაკაცის კეფაა გადაღებული. დაავიწყდი, იქნებ დამოიცნო ამ ექვსეულიდან რომელია კეფა ფოტოზე გამოსახული?

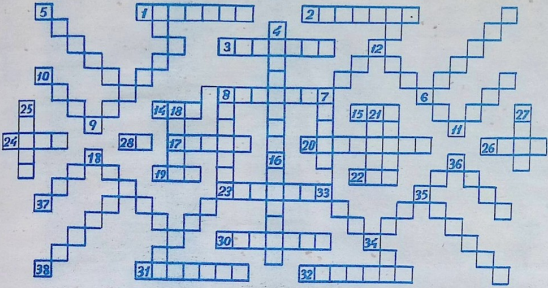
ც ს ვ მ ე ბ ი

იღვა ორი ცხვარი. ერთს თავი ჩრდილოეთისკენ ჰქონდა, მეორეს სამხრეთისკენ, შეეძლოთ თუ არა მათ შეეხებოდათ ერთმანეთისთვის ისე, რომ თავები არ მიებრუნებინათ?

შეამავთ ცხოველთა სახელებით

თამაშ მუჭირიშვილი, თბილისის 140-ე სასკოლის მე-7 კლ. მოსწავლე.

თარაზულად: 1. გადაშტებული თავის ქება, ანუ?... 2. შენიშვნა, მინაწერი, ანუ?... 3. იტალიის ქალაქი; 8. ამომავალი შუის ქვეყანა, ანუ?... 14. მოუხარზავი, ანუ?... 16. ცენზის სხეულის ნაწილი; 17. სიკეთე, მოწყალება, ანუ?... 19. გარკვეული წერილი კომში, ანუ?... 20 ჩიღეს ქალაქი; 22. ქალის საბეჭდი; 28. ძველი ქართული მიმდინა; 24. საქართველოს მიმდინა; 26. შთავარი ზური, ანუ?... 28. ნაცვალსახელი; 29. შხამიანი გველი; 30. მიღირსულად გაფორმებული შენობის შთავარი, შესასვლელი; 31. ეკლემბის მფეფეფლე; დებული კომპოზიტორი; 32.

ქე ლონდონის ნამდვილი გვარი. 3 ვე ვულად: 4. ქალაქი, სადაც პირველად შემოიღეს სახლების დანომვრა; 7. ურესრიგობა, ქაოსი ანუ? 8. ივროპის სახელმწიფო; 13. მუსიკალური ნაწარმოები; 16. წერილი მწერი; 21. სუბტროპიკული ზეი; 25. პოლონური ფულის ერთეული; 27. ცხოველი. დი ა გ ო ნ ა ლ უ რ ა დ: 1. ინგლისის ვაჟები; 5. მკვებე ყურძენი; 6. დაბალი ბუჩქი; 7. ყველაფრისაღმი გულგრილი დამოკიდებულება; 9. ქართული სპორტული თამაში; 10. ცნობილი სამეოთხე მოქადაგე; 11. წერილობითი თხოვნა, სა-

ჩივარი ანუ?... 12. ცენზონური სპორტის სახეობა; 13. შუის ამოსვლამდე დილის სინთლის გამოჩენა ანუ?... 33. ტერიტორია. სადაც ვავრცობლებულია მცენარის ან ცხოველის გავრცელებული სახეობა; 34. საენის მონახაზი, კონტური ანუ?... 35. ფარული, ოდნავ შესამჩნევი დაცემა ანუ?... 36. ქაშიური ელემენტი; 37. ვერდის ოქტა; 38. სახელმწიფოს ან ორგანიზაციის წარმომადგენელი. ლაზარა ღაბრუნაშვილი, თბილისის მე-10 სასკოლის სკოლის IX კლასის მოსწავლე.

გაჯაფხულის პირველი თვე; ყველამ იცის რა არის, შარადისთვის სამეფოვია მისი წინა მარცვალი. მისასუხეთ რას ეძახით

ვაწლს ატამს, უფ ბროქურულს, მკვებებს ზღად არ ეკარებები, ეტანებით მოწყურულს. ახლა რიგით შეაერთე;

დაუფიქრდი, ყმაწვილო, სადაც ბევრი თოვლი იცის, ის იქ არის საჭირო. მაღალი ზარძამ, გურჯაანის სასკოლის IX კლასის მოსწავლე.

პასუხი № II-ში მოთავსებულ „სხრაქლიგვულა“ კ რ ო ს ვ ო რ ღ ი

პოლიგონატალურად: 2. ნოღია; 6. აზოვი; 7. აზაზა; 8. ბია; 14. ქარხანა; 15. მადრალი; 17. კაპიტი; 18. იტრედები; 19. ახკაჯი; 22. ტონა; 23. ისტორია; 24. იზმალდი; 25. იხვი; 29. ფლტვი; 30. როგდაი; 35. აზია; 37. ტაოლერი; 38. იტოლფი; 39. წირი; 40. კაკაბი; 41. ანუფედი; 42. თელგუ; 45. ცუკაჯია; 46. „თბილისი“; 47. იბი; 49. დინჭი; 51. ტანჯი; 52. ბობი. ვერტიკალურად: 1.

ადგილი; 2. ნავი; 3. არფა; 4. სომეხი; 5. სალარი; 9. ბარკასი; 10. ენერგია; 11. იაზბუზი; 12. მღაბალი; 13. აგარა; 16. მარტი; 20. ბორჭლოდი; 21. ტანტალი; 22. ტაგა; 26. ირანი; 27. სიო; 28. ორი; 31. ზამბახი; 32. ართთმა; 33. ფერდობი; 34. ნენგული; 36. ატამი; 39. წავია; 43. აკვირა; 44. აღიონი; 48. ბელგია; 50. იორი; 51. ტარი.

აბა, ჰინ მოისარგბს! ბევრს ჰგონია, რომ ოთხზე ერთ ნაიორს მიადგა, მაშინ ამოცანა ამოუხსნელი იქნებოდა. მაგრამ თუ მდინარეს ორი ერთი ნაიორიდან მიადგა და ორიც მეორიდან ამოცანის კითხვა ეშმაკურად დასმულად და ამომხსნელს სწორედ ეს უნდა შეეჩინა.

1952

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ
ИЗДАТЕЛЬСТВО
Искусство

Москва, Ленинский пр. 10 002874
8 000 6 м м с 0 002874

ИНДЕКС 76157